

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

2006 m. gruodžio 21 d.

Nr. 48-49 (733-734)

Eina nuo 1988 m.

spalio 28 d.

LINKSMU ŠV. KALĘDŲ IR LAIMINGU NAUJUJU METU!

Mieli „Tremtinio“ skaitytojai, bendraautoriai,

Džiaugiamės, kad 2006-uosius praleidome kartu, daliomės mintimis, dalyvavome renginiuose. Dėkojame už laiškus, už nuoširdžius prisiminimus, vertinimus. Tikimės jų ir kitamet. Linkime, kad per šv. Kalėdas prasidėjės šviesėjimas iš jūsų sielas šilumos, atgaivos ir darnos, o prasidėjė Naujieji suteiks naujų vilčių, įkvėps naujiems prasmingiems darbams.

Nuoširdžiai sveikiname jus ir jūsų artimuosius, sulaukus šv. Kalėdų ir Naujųjų metų.

LPKTS pirmininkas Antanas LUKŠA,
„Tremtinio“ redakcija

Mieli bendražygiai, buvę rėmėjai, politiniai kaliniai ir tremtiniai,

Per šv. Kalėdas Kūdikėlis Jėzus tesuteikia jums dvasios ramybės ir paguodos, o Naujieji metai tebūna dosnūs geros sveikatos, naujų prasmingų darbų Tėvynei, telydi jūsų žingsnius Aukščiausiojo palaima.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio taryba

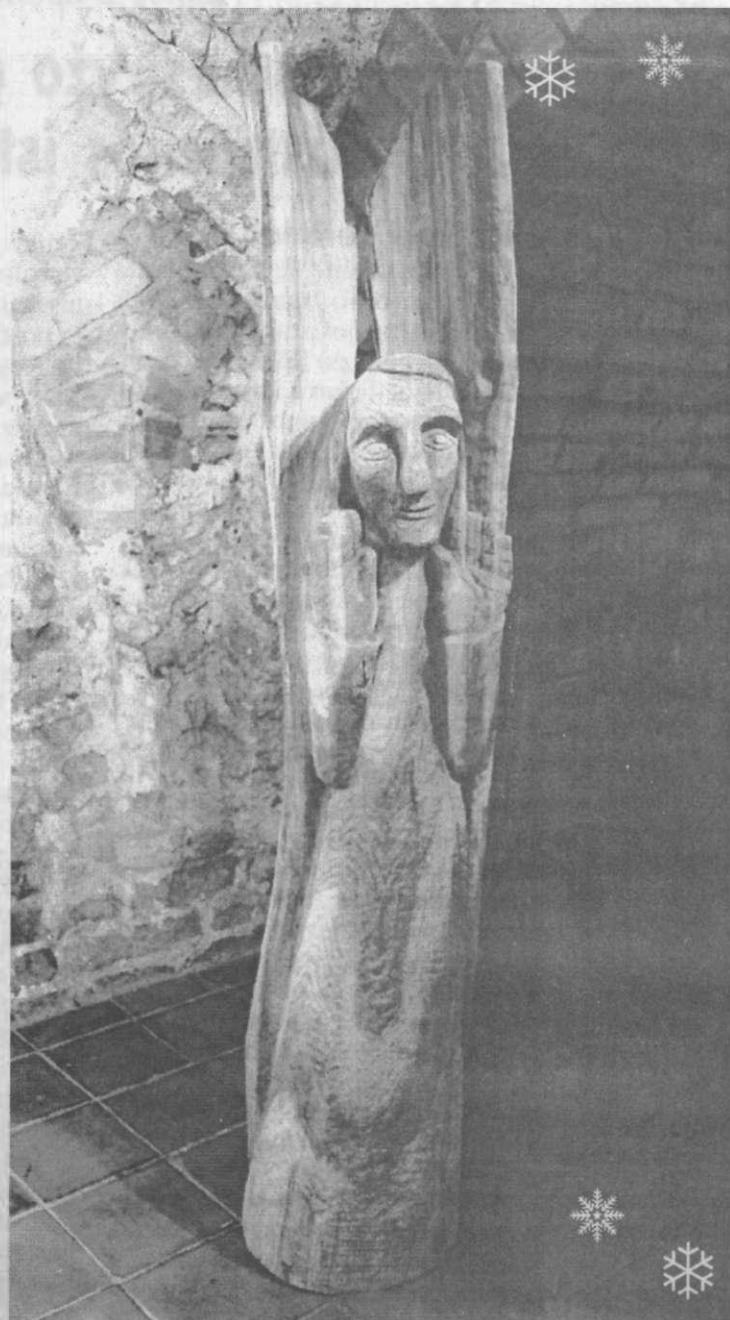

Adventinė „Archyvo“ grupės paroda „Atmintis“

Jau tapo tradicija, kad kasmet prieš šv. Kalėdas Kauno rotušėje įsikūrės Keramikos muziejuje kviečia į „Archyvo“ grupės kūrybos parodas. Tradicija tapo ir „Tremtinio“ laikraščio dėmesys šios grupės parodoms. Šiais metais redakcija malonai sutiko, kad „Tremtinio“ skaitytojams patys pristatyti savo kūrybą.

Prieš dešimtmetį įsikūrusi „Archyvo“ grupė vienija kelių meno sričių astovus. Gruodžio 14 d. šeši menininkai pristatė parodą „Atmintis“. Paroda bus eksponuojama iki sausio 20 d. Tik ižengus į ekspozicijos salę, lankytojus pasitinka monumentalus savamokslis skulptoriaus Liudviko Ivaškevičiaus kūrinys „Laiminantis“. Tai įspūdingas, beveik žmogaus dydžio angelas, išdrožtas iš ažuolo. Angelai – dabartinė mūsų grupės dievdarbio Liudviko specializacija. Apie juos skulptorius galėtų pasakoti valandų valandas... Greta, ant senųjų miesto rotušės rūsio sienų, kabo įdomūs grafikės Giedrės Gučaitės grafikos lakštai. Jie atrodo ypač archaiškai – pačios menininkės rankomis pagamintas popierius, kurį įpinti senosios tekstilės fragmentai: praėjusio amžiaus pradžios užuolaidėlių detalės, siuvinėjimų galėliai.

(keliamas į 5 psl.)

Skulptoriaus Liudviko Ivaškevičiaus „Laiminantis“

Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Pasaulis laukia šv. Kalėdų stebuklo

Dievo buvimą liudija įrodymas, kad jo idėja yra mumyse.

Benediktas Spinoza

Keistos gali būti šiemet šv. Kalėdos – be sniego ir stipresnio šaltuko. Tačiau didžiausia metų šventė laukiama kiekvienoje namuose. Jos atėjimą juntame papuoštu eglucių spindesys ir eidami į pasutinius Advento renginius, skirtus susikaupimui ir apmąstymams.

– Kokią misiją Jums tenka atlikti kaip karų kapelionui? – klausiau Generolo Stasio Raštikio puskarininkų mokyklos karų kapeliono mjr. Petro KAVALIAUSKO.

– Kunigas neturi vengti jokių darbų ar užduočių ten, kur reikia jo patarnavimų. Matyt, Dievo buvo lemta, kad man teko ši misija. Kariuomenė – savita mūsų visuomenės dalis, pasirengusi apginti savo valstybę. Karys visada rizikuoja gyvybe, todėl jam turi būti skirtas ypatingas dėmesys – be fizinio pasirengimo jis privalo gauti ir dvasinio peno. Kapeliono pareigas einu nuo 1993 metų, tad ir kariuomenės struktūrą, jos ypatumus gerai pažįstu. Kai kalbamės su kariais, pastebiu jų norą dirbti ekstremaliomis sąlygomis. Tad savo žodžiu įtaiga privala teikti jiem stipribės, ypač taikdariškose misijose suteikdamas jvairius laiminimus ir švč. Sakramentą. Tada jaunų žmonių akys matau daugiau pasitikėjimo, jie nuoširdžiai tiki stebuklu, kad Dievas įžengia į jų širdis.

– Lietuvoje, kogero, ne per

daugiausia kunigų, be sielvados užsiimančių ir kita veikla. Jūs dėstote Kauno medicinos universitete?

– Kauno medicinos universitete dėstau Socialinę biologiją ir Kvantine genetiką, doktorantams skaitau Gyvybės filosofijos kursą. Tai – mano hobis ir, ko gero, antrasis pašaukimas. Dar prieš studijas kunigų seminarijoje buvau Biochemijos instituto aspirantas. Mokslo trauka – didelė. Baigęs kunigų seminariją ir jau dirbdamas kunigu Vilniaus universiteto Imunologijos institute apgyniau medicinos mokslo daktaro disertaciją. Savo, kaip mokslininko, misiją sekmingai tēsiu dėstydamas studentams.

– Ar studentai žino, kad jū dėstytojas – dvasininkas?

– Tai jiems nesunku suvokiti iš mano dėstymo manieros. Kartais studentai manęs klaušia, kas aš – karys ar kunigas? Pirmiausia – kunigas, – atsakau jiems.

– Ką pasakytmėte apie mūsų jaunimą?

– Su jaunais žmonėmis visa da randu bendrą kalbą, su jais lengva dirbti. Šiandieninis jaunimas drąsus, jis gauna daug informacijos, todėl labiau išpruses.

– Kokios mintys Jus aplanko pasitinkant 2007-uosis?

– Norėčiau, kad Lietuvoje būtų daugiau tvarkos.

(keliamas į 7 psl.)

Atviras laiškas

„Kauno dienos“ vyriausiajai redaktorei Aušrai LÉKAI
Dėl faktu iškraipymo Gedimino Stanišausko straipsnyje „Sandorio
skydas – pilietinio ugdymo korta“ (2006 m. gruodžio 15 d.)

Yra jégų, siekiančių „numarinti“ muziejų

Rezistencijos ir tremties muziejų Kaune, atidarytą prieš 13 su puse metų, jau aplankė daugiau nei 130 tūkstančių žmonių ne tik iš Lietuvos, bet ir iš įvairių pasaulio šalių. Šiame muziejuje jie mato unikalius eksponatus, parodas, dalyvauja įvairiuose renginiuose. Čia vyksta nėeilinės pilietiškumo pamokos moksleiviams. Asociacijai Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai (LPKTS) bei jos muziejui ištisies rūpi tautos pilietinio ugdymo reikalai ir noras užpildyti istorijos spragas, kurias gyventojų sąmonėje paliko smurto ir okupacijos laikotarpis.

Pilietyškumo ugdymo svarbą supranta Anglijos karalienė, savo vizito į Latviją metu pirmiausiai aplankiusi analogišką, kaip Kaune, muziejų Rygoje. Pilietyškumo ugdymo spragomis susirūpinęs mūsų šalies Prezidentas Valdas Adamkus, o Kaune, atrodo, ieškoma būdų sumenkinti Tremties ir rezistencijos muziejaus svarbą ir reikalingumą. Laikraščiu pasinaudojo jėgos, kurios norėtų, kad šis niekieno neremiamas (jėjimas į mūsų muziejų nemokamas, todėl ir nebuvu bilietu, t.y. pajamų apskaitos, į kurią atkreipė dėmesį G. Stanišauskas) muziejus pamažu išnyktų iš istorinio Lietuvos konteksto.

LPKTS nėra politinė organizacija

G. Stanišauskas teigia, kad LPKTS muziejaus išlaikymą perkélė ant miesto gyventojų pečių. Norime priminti, kad beveik dešimties analogiškų įvairiuose Lietuvos miestuose įkurtų visuomeninių muziejų išlaikymą remia savivaldybės, suprasdamos tokį muziejų reikšmę. Tik mūsiškis muziejus iki šiol tenkinosi vienkarinėmis valdžios malonėmis. Tai, kad 2005 m. spalį Kauno miesto taryba patvirtino Kauno muziejaus steigimo statutą, mus nudžiugino. Mat tame statute numatyta ir Okupacijos, pasipriešinimo bei laisvosios minties istorijos ekspozicija bei tyrimų centras, kurio darbuotojai per keliolika metų parengė ir išleido daugybę vertingų leidinių (37 numerius „Laisvės kovų archyvo“, knygų, brošiūrų ir pan.) iš Lietuvos okupacijos ir pasipriešinimo istorijos. Mes dėkingi Kauno miesto tarybai, kuri vienbalsiai patvirtino Kauno miesto muziejaus statutą, suteikusi galimybę padėti visuomeninei organizacijai LPKTS pagerinti Rezistencijos ir tremties muziejaus būti. Apmaudu, kad žurnalistas dėl žinių stokos ar kažkieno inspiruotas metė šešėli ant LPKTS.

Prašome laikraštyje paneigtį, kad LPKTS yra politinė organizacija, kad jai valstybė dovanajo pastatą Laisvės alėjoje – mes jį išsiskirkome. Dėl viadus auditu išvadu – mes turime dokumentus, įrodančius išvadose pateiktų kaltinimų buvusiam Kauno miesto muziejaus direktoriui A. Dragūnevičiui nepagrįstumą. Šis žmogus per metus padarė darbą, kuriuo Kaunas turėtų didžiuotis. LPKTS sudarė nuomas sutartį su Kauno miesto muziejumi, remdamasis pastarojo statutu bei laikydamasis visų nuomas atveju įstatymuose numatyto procedūrų.

Antanas LUKŠA,
LPKTS pirmininkas

Vadovautasi Kauno miesto muziejaus statuto

Mūsų visuomeninei organizacijai priklausantį muziejaus ekspozicija neatitinkinai pateko Kauno miesto muziejaus globon – tai numatyta miesto tarybos patvirtintame Kauno miesto muziejaus statute, kuriuo savo veikloje vadovavosi A. Dragūnevičius. Būtent savivaldybės administracijos prašymu, o ne virsydamas savo įgaliojimus, A. Dragūnevičius sudarė sutartį su Rezistencijos ir tremties muziejumi.

Rezistencijos ir tremties muziejų išlaikyti buvo sunku. Tad apsidžiaugėme, kad savivaldybė pagaliau sudarė mums sąlygas suremontuoti apleistas muziejaus patalpas, nes gavome pinius (beje, tik 2,4 lito už vieną kvadratinį metrą miesto centre!) už pastato nuomą muziejui. Taip, nuompinigu prasėme avansu, nes kiekvienas supranta, kad neįmanoma remontą tapti 8 metus – tokiam laikotarpiui sudaryta nuomas sutartis. Be to, nuomas sutartyje numatyta, kad remontui naudojama už visą nuomas terminą sumokėta suma. Tad žurnalistui nederėjo perfrazuoti mano žodžių, rašant apie tai. Kaip nederėjo rašyti, jog „niekas nesutiko priimti mūsų eksponatų, todėl nusprendėme muziejų išnuomoti Kauno miesto muziejui“. Aš taip nesakiau, nes net nesvarstėme tokio klausimo.

Prašome paneigtį

Muziejuje po remonto veiks Okupacijos, pasipriešinimo ir laisvosios minties istorijos ekspozicija bei tyrimų centras, kurio darbuotojai per keliolika metų parengė ir išleido daugybę vertingų leidinių (37 numerius „Laisvės kovų archyvo“, knygų, brošiūrų ir pan.) iš Lietuvos okupacijos ir pasipriešinimo istorijos. Mes dėkingi Kauno miesto tarybai, kuri vienbalsiai patvirtino Kauno miesto muziejaus statutą, suteikusi galimybę padėti visuomeninei organizacijai LPKTS pagerinti Rezistencijos ir tremties muziejaus būti. Apmaudu, kad žurnalistas dėl žinių stokos ar kažkieno inspiruotas metė šešėli ant LPKTS.

Prašome laikraštyje paneigtį, kad LPKTS yra politinė organizacija, kad jai valstybė dovanajo pastatą Laisvės alėjoje – mes jį išsiskirkome. Dėl viadus auditu išvadu – mes turime dokumentus, įrodančius išvadose pateiktų kaltinimų buvusiam Kauno miesto muziejaus direktoriui A. Dragūnevičiui nepagrīstumą. Šis žmogus per metus padarė darbą, kuriuo Kaunas turėtų didžiuotis. LPKTS sudarė nuomas sutartį su Kauno miesto muziejumi, remdamasis pastarojo statutu bei laikydamasis visų nuomas atveju įstatymuose numatyto procedūrų.

Antanas LUKŠA,
LPKTS pirmininkas

LINKSMU ŠV. KALĘDU IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ!

Brangieji,

Baigiasi dar vieni nelengvų darbų ir laimėjimų metai, nenumaldo mai vejamis kitų iššūkių. Nuoširdžiai sveikinu jus visus, linkiu linksmu šv. Kalėdu šeimos apsuptyje, laimingų Naujųjų metų, kurie teatneša brandžių darbų, stiprybės, gėrio, sveikatos ir Dievo palaimos visiems jūsų asmeniniams ir Tėvynės labui gimusiems sumanymams.

Tegul Meilė, Viltis ir Tikėjimas skleidžiasi jumyse, o per juos – šeimoje ir artimųjų apsuptyje.

Nuoširdžiai,
Politinių kalinių ir tremtinių
frakcijos pirmininkas,
LR Seimo narys
Povilas JAKUČIONIS

Buvusius tremtinius, politinius kalinius, Laisvės kovų dalyvius ir jų šeimų narius sveikinu šv. Kalėdu proga.

Linkiu geros sveikatos, dvasios stiprybės, malonių rūpesčių, daug grožio ir gėrio jums ir jūsų artimiesiems.

Naujų vilčių išsispildymo Naujaisiais metais! Per Kūčių vakarienę prisiminkime šeimos narius, bendražygius, kurių néra tarp mūsų...

Vincas BLIZNIKAS,
LPKTS Utenos aps. koordinatorius

Brangieji,

Apsikabinkime, lyg vėl būtume prie vieno Kūčių stalo.

Šviesios dvasios, Dievo ramybės, kuri didesnė už visą išmintį, ir atspariųjų ištvermės Jums linki

Vytautas LANDSBERGIS

* * *

Buvo sunkūs, triukšmingi, aistringi metai – ieškojome tiesos, gynėmės nuo netiesos, siekėme valsstybę apsaugoti nuo blogio, dėl to kentėjome... Visko dar bus – pergaliai ir pralaimėjimų, džiaugsmo ir nusivylimu. Kiti metai nebus lengvesni, bet, nepaisant to, tegul būna laimingės ir turtingesnės Jūsų šeimos, tegul mūsų Tėvynėje būna šviesos daugiau negu tamso.

Andrius KUBILIUS,
TS pirmininkas

Mieli bendražygiai,

šv. Kalėdu ir Naujųjų metų proga linkime ryžto, stiprybės ir energijos dirbant dėl mūsų brandios Tėvynės.

Lietuvos vietinės rinktinės
karių sąjungos taryba

Žinių iš Seimo Seimas nesiryžo grįžti prie liustracijos įstatymu

Kaskart neranda laiko

Praėjusią savaitę Seime dar kartą įdarbotvarkę buvo įtrauktas ilgai išjos mėtytas liustracijos įstatymu paketas. Šis paketas gimė po KGB rezervininkų skandalo. Tąkart, kai paaiškėjo, kad Valstybės saugumo departamentui vadovauti paskirtas A. Pocius bei tuometinis užsienio reikalų ministras A. Valionis priklauso KGB rezervui, jie buvo palikti savo užimamose pareigose, tačiau performuota ir suaktyvinta iki tol beveik nieko neveikusi Liustracijos komisija bei parengti minimi 19 liustracinių įstatymų projektų, turėjusių reformuoti šį procesą.

Deja, Seimas niekaip negali surasti laiko šiam įstatymų projektų paketui, išskyrus tris įstatymus, kuriems skirtas didesnis dėmesys. Tai du projektais, ribojantys buvusiu kagiebištų darbinę veiklą, kuriems Seimo narys P. Jakučionis yra pateikęs pasiūlymus prie tokijų priskirti ir KGB rezervininkus. Sie du projektais per dvi stadijas jau pasistūmėjo ir jiems po svarstymo priartata. Taip pat Dokumentų ir archyvų įstatymo projektas, kurį kuruoja ne tik Tėvynės sąjungos frakcijos nariai, bet ir LR Prezidentas, sutinkantis, kad uždaryti KGB archyvus nepriklausomai Lietuvoje – nedera.

Taigi buvo pradėtas pirmojo iš keiliokos įstatymų projekto – Asmenų, slapta bendradarbiavusių su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis, registracijos, prisipažinimo, iškaitos ir prisipažinusiu apsaugos įstatymo pakeitimo – svarstymo tēsinys. Tačiau

nebuvo spėta jo net “pasvarstyti”: savo kalbą spėjo pasakyti tik P. Jakučionis ir visas paketas buvo nukeltas į kitą posėdį.

Ragindamas pritarti siūlomoms įstatymo pataisoms P. Jakučionis sakė, kad išgyvename vieną skandalą po kitto. Pasak jo, problema iki šiol iš esmės nesprendžiama – kolaborantai ir slapti agentai neveičinami, jų veiklos apribojimai netgi mažinami.

P. Jakučionis sakė, kad buvo sugalvota taip. Ypatingasis archyvas aklinai uždaromas ir skelbiamas metų laiko prisipažinimo ir išslaptinimo periodas: “Tuo metu Liustracijos komisija nedirba, ir visi neaiškūs asmenys lieka veikti pridengti valstybės paslapties skraiste. O kieno naudai jie veikia, visai neaišku. Ypatingasis archyvas su išdavysčiu pėdsakais iki šiol sandariai uždarystas, KGB rezervo karininkai néra nei registruojami, nei viešinami, nei ribojama jų veikla valstybės tarnyboje. Jie lieka tarsi „pakabinti“, juos gali bet kas šantažuoti, nes jie juk iš tikro buvo struktūrine KGB dalimi.”

Jis taip pat atkreipė dėmesį, kad pagal įstatymo projektą naujai Liustracijos komisijai iš tikro bus sunku dirbti. Jos darbo sąlygos, paskirta darbo grupė, finansavimas – viskas bus priklausoma nuo Valstybės saugumo departamento direktoriaus malonės, kuris vargu ar visada bus nešališkas, ypač po šio Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto tyrimo.

(keliamai i 8 psl.)

2006 m. gruodžio 21 d.

Politikos liūtas

Šiemet pasaulio spauda, istorikai ir politikos specialistai prisiminė garsiąją Didžiosios Britanijos politikos patriarcho Vinstono Čerčilio kalbą, pasakyta 1946 m. kovo 8 d. JAV Vestminsterio koledže, kuri, pasak Maskvos ideologų, davė pradžią „saltajam karui“. Šioje kalboje V. Čerčilis pareiškė, kad pasauliniui gresia tiesioginis ir tikras naujo pasaulinio karo pavojus, o šios grėsmės priežastis yra Sovietų sajunga bei tarptautinis komunistinis judėjimas.

Neatsitiktinai šiemet pasaulio analitikai daug dėmesio skyrė legendinei Vinstono Čerčilio asmenybei. Idomu, kaip V. Čerčilis ir jo veiklą komentuoja kai kurie Vakarų istorikai ir politikai. Iš gausybės publikacijų pateikiame jų apibendrinimą, paskelbtą Vokietijos žurnale „Der Spiegel“, ištraukas.

Po Prancūzijos pralaimėjimo atsirado vienintelis žmogus, kuris drėjo pasipriešinti Hitleriui – Vinstonas Čerčilis. Londono centre įkurtame muziejuje, kur eksponuojami karo metu paminti nacių tankai, patrankos ir pan., pagrindinis kambarys yra skirtas vadinamajam „Žaibo žygui“. Šiame kambaryje primena mas didvyriškas britų pasipriešinimas žaibiškam Hitlerio žygui per Europą, kurio esmė buvo Hitlerio ir Reicho maršalo Geringo planas 1940–1941 m. greitai užkariauti Europą ir subombarduoti Britų salyną arba ji bent pašalinti kaip neparankų priešinką.

Per oro atakas Britų salyne žuvo apie 66 tūkst. žmonių, bet Britanija atsilaikė, o visą tą laiką britus priešintis ir kovoti skatinė atkaklus, grūmiantis, patetiškų posakių ieškantis Vinstono Čerčilio balsas. „Jūs buvote liūto širdis, man beliko pridėti tik riaumojimą“, – vėliau sakė jis, ir ne veltui, nes nuo 1940 m. birželio iki 1941 m. birželio, kai naciai susidūrė su sovietais, britai buvo pirmieji, kurie karo nepralaimėjo.

N. Čemberleno planai sušvelninti Hitlerio įtaką buvo pasmerkti žlugti (kaip 1940 m. operacija Norvegijoje), tačiau jie atvėrė kelią kovojo Čerčilio žygiam.

Cerčilio paskyrimas, kuriam iš paskutinių dar priešinosi premjeras Čemberlenas, buvo fatališkas politinis aukščiausiojo lygmens žingsnis. Jis nebuvė populiarus žmogus – jau 65 metų, ilgą laiką nedalyvavęs politikoje, nepastoviu jausmų, nevaldantis instinktu, alkoholikas. Vieni jį laikė geru oratoriumi, kiti manė, jog jis tik gražiai kalba.

(keliamo į 10 psl.)

Ivykiai, komentarai

Išgelbėtojas nuo komunizmo skelbiamas tironu

Pietų Amerikos pakraščio valstybė Čilė atsišvainino su generolu Augustu Pinočetu, kuris šalį valdė nuo 1973 iki 1990 metų. Buvusio valstybės vadovo valdymas ir jo mirtis išryškino, kad Čilė iki šiol faktiskai susiskaldžiusi į dvi stovyklas – generolo nuopelnų vertintojų ir priešininkų. Priešininkai, ypač iš kairiosios stovyklas, buvę ir tebesantys komunistai, negali generolui atleisti ne tiek už marksistinio prezidento Salvadoro Aljendės nuvertimą 1973 m. rugpjūtį, kiek už jo valdymo pradžioje neva vykdytas masines represijas prieš komunistus ir kitas marksistines partijas bei SSRS vadintus „pažangius“ veikėjus. O tie „pažangieji“, kaip taisykli, beveik visi buvo slaptieji ar atvirieji Maskvos saugumo agentai ir šnipai. A. Pinočeto priešai, iki šiol vadinantys jį tironu, tvirtina, kad tik jis kaltas dėl trijų tūkstančių nužudytų ar dingusių žmonių bei dėl to, kad po 1973 m. rugpjūtį mén. perversmo Čilė paliko apie 200 tūkst. žmonių. Jei šie skaičiai, kuriuos jau keletą metų pateikia kairieji, yra tikri, tai jie labai maži, palyginus, pavyzdžiu, su Kubos ar Nikaragvos gyventojų nuostoliais, patirtais vadovaujant F. Kastro ir vadinamojo sandinistinio režimo metais.

Galima priminti, kad kairiajam marksistui S. Aljendei 1970 m. laimėjus Čilės prez-

dento rinkimus, Čilės komunistai šalyje įgavo valdžią. S. Aljendė, neva Čilės socialinėi padėčiai pagerinti, nacionalizavo kalnakasybos pramonę bei vykdė panašias pseudoreformas. Pagal seną Rusijos bolševikų tradiciją – grobik kiek išgal! O tos reformos labai greitai atvedė Čilę prie visiško ekonominio kraccho. Nuo S. Aljendės nusisuko netgi buvę jo šalininkai, aiškiai pamatę, iš kokį „šviesų rytojų“ veda šalį komunistai ir jų statytinis S. Aljendė. Beje, generolas A. Pinočetas iš pradžių taip pat remė S. Aljendės režimą ir buvo paskirtas vyriausiuoju Čilės ginkluotųjų pajėgų vadu. Tuo metu šimtai tūkstančių žmonių, daugiausia moterų, daužydamos tuščius puodus, užplūdo Čilės sostinės Santjago ir kitų miestų gatves, reikalaudamos duonus. I Santjagą émė plūste plūsti Kremliaus emisarai ir kagébistai, stengdamies kuo greičiau paversti Čilę antraja Kuba. Maskvai tai buvo labai svarbu, ypač todėl, kad Čilė pakankamai turtinga gamtinė išteklių, jooje ypač išvystyta kalnakasyba. Pagal vario ir molibdeno salietros gavybą Čilė užėmė vieną iš pirmųjų

vietų pasaulyje. Visuomenėje brendo nepasitenkinimas. Jau 1973 m. birželį kilo kariuomenės maištasis, tačiau jį sustabdė A. Pinočetas. Jis įspėjo S. Aljendė, kad draugystė su Kremliumi ir F. Kastro bei aršiausiais dogmatikais – Čilės komunistais jam gali blogai baigti. Pagaliau trūko ir paties A. Pinočeto kantrybė ir 1973 m. rugpjūtį armijos daliniai apsupo prezidento rūmus ir pereikalaudojo jo atsistatydinimo. Tačiau S. Aljendės atsisakius tai padaryti, kariai įsiveržė į prezidento rūmus ir juos užėmė. Dėl S. Aljendės žūties to šurmo metu iki šiol skelbiamos išvairios versijos. Nepaisant kairiųjų tvirtinimų, kad S. Aljendė nušovė Čilės kariai, teigiama, kad jis nusišovė pats.

Neabejotina viena, kad

A. Pinočeto valdymo metais įvykdytos reformos pavertė Čilę klestinčia Pietų Amerikos valstybe, o socialinė pažanga, ypač pensijų reforma, iki šiol pavyzdys daugeliui šalių, kurias valdo socialistai ar socialdemokratai.

Dabartinė Čilės prezidentė socialistė M. Bachelet, kuri os tévai nukentėjo A. Pinočeto perversmo metu, atsiskė surengti valstybės vadovo

laidotuves ir nusprendė, kad jis turi būti laidojamas kaip kariuomenės vadas. Tiesa, M. Bachelet atsiuntė į laidotuvių ceremonialą savo gynybos ministre Vivianą Blanlot. Tačiau A. Pinočeto šalininkai ją nušviltė. Po privačios ceremonijos generolo palaikai buvo sudeginti, o urną su jo pelenais kariai išsivežė, bijodami, kad komunistai neišniekintų generolo kapo. Tačiau iki šiol, daugiau kaip pusė Čilės gyventojų generolą A. Pinočetą vertina ne tik kaip didžiųjų, išgelbėjusį šalį nuo komunizmo, bet ir kaip ypač uolę ir pavyzdingą kataliką.

Idomu tai, kad net Kremliaus kontroluojamų didžiausių Rusijos televizijos kanalų politologai, komentuodami

A. Pinočeto išėjimą į geresnį pasaulį, gana palankiai atsiliepė apie jo vaidmenį ne tik Čilės, bet ir pasaulio istorijoje. Generolo vyriausias sūnus Augustas, beje, taip apibūdino savo tévą: „Gali prieikti kelių būsimų kartų, kad žmonės suprastų mano tévą, skirtų jam tokią vietą istorijoje, kokios jis nusipeinė, ir priapžintų jį kaip didžių žmogų, kuris savo šalį atidavė viską“.

Jonas BALNIKAS

Ivyko LPKTS valdybos posėdis

Gruodžio 16 d. ivyko Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos (LPKTS) valdybos posėdis.

Posėdyje buvo svarstomas „Kauno dienos“ (2006 12 15) žurnalisto G. Stanišausko straipsnis „Sandorio skydas – pilietinio ugdymo korta“. Šiaime straipsnyje asociacija LPKTS įvardyta kaip politinė organizacija, „prisidengusi pilietinio ugdymo korta“ sudejimui „neteisėtai sutartį“ „su Kauno miesto muziejumi dėl pastato Vytauto pr. 46, Kaune (Tremties ir rezistencijos muziejus) nuomos“. Tuo pačiu LPKTS „mégina nušauti du zuikius: savo rankose išsaugoti ne tik apie 15 tūkst. eksponatų kolekciją, bet ir pastatą Vytauto prospektė.“

Toliau straipsnio autorius „suskaiciavo“, kiek „politinė“ organizacija LPKTS sutaupyti „mokesčių mokėtojų sąskaita“. Patvirtinta nauja LPKTS Šilutės filialo valdyba ir valdybos pirmininkas Antanas Mitkus.

Šis dezinformacinis priešrinkiminis straipsnis buvo paskleistas eteryje per Lietuvos radiją ir televiziją, todėl LPKTS valdyba nutarė kreiptis į dienraščio „Kauno diena“ redakciją ir išdėstyti tikrus faktus.

Valdyba padėkojo buvusiam Kauno miesto muziejaus direktoriui Arimantui Dragūnevičiui už įkurtą „Okupacijos, pasipriešinimo ir laisviosios istorijos“ ekspoziciją.

LPKTS valdybos posėdyje toliau buvo svarstomas Partizanų Motinų pagerbimo ženklas. Nutarta pagaminti pagerbimo ženklą pavyzdžius ir pritvirtinti juos prie paminklų Motinoms. Svarstyta LR Vyriausybės lėšų, skirtų kultūrinei visuomeninei veiklai, panaudojimas.

Patvirtinta nauja LPKTS Šilutės filialo valdyba ir valdybos pirmininkas Antanas Mitkus.

“Tremtinio” inf.

Ieškota intrigu

Atsiliepimas į „Kauno dienos“ straipsni „Sandorio skydas – pilietinio ugdymo korta“

Okupantų represijų ir pasipriešinimo dalyvių istorinis atminimas iki šiol „Kauno dienoje“ išlieka politinės priežiūros objektu. „Kauno dienos“ politikos skyriaus žurnalistas Gediminas Stanišauskas įžvelgė pavydą, kad gyvosios istorijos liudytojų įkurtas Rezistencijos ir tremties muziejus pradėtas globoti miesto savivaldybės („Kauno diena“ 2006 m. gruodžio 15 d.).

Asociaciją Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungą įvardijo kaip politinę organizaciją ir kaltino už jos gerus norus turėti didesnę paramą ir didinti muziejaus reikšmę mūsų miestui.

Nuomas sutartį dėl pastato Vytauto pr. 46 Kaune sudarė naujai įkurtas Kauno miesto muziejus. Už gautas nuomas lėšas atliktas Tremties ir rezistencijos muziejaus remontas. Bus atnaujinama ekspozicija, tobulei Jos pristatyti lankytojams, kurių dauguma – moksleiviai ir miesto svečiai.

Straipsnio autorius nemato, kokį didelį istorinio atminimo įamžinimo darbą atlieka muziejus, kaip jam reikia padėti dirbant dėl istorinio paveldo išsaugojimo. Autorius ieško intrigų norėdamas apsunktinti muziejaus darbą. Ar ne čia slypi tikroji politikos skyriaus žurnalisto „politika“?

Lietuvoje įkurti aštuoni rezistencijos ir okupantų vykdytų represijų liudijimo muziejai. Visi jie visapusiskai remia mirėjų ir miestų savivaldybių Kultūros skyrių, jiems skirtas reikiamas finansavimas.

Reikia tikėti, kad Kaune okupaciją liudys ne tikai muziejai, bet ir istorinio atminimo, kultūros tematika rasiantys žurnalistai, o ne politinių intrigų „štirlicai“.

P. S. Už „Štirlico žvilgsnį“ „Kauno dienos“ žurnalistui Gediminui Stanišauskui Kauno miesto meras įteikė apdovanojimą – stiklinę „Metų plunksną“.

Algirdas MARCINKAUS

Baltarusija ir Rusija: vis dar dvi valstybės

Prof. Vytauto LANDSBERGIO pranešimas, skaitytas tarptautinėje konferencijoje
“Žmogaus teisės Rusijoje ir Baltarusijoje”

Kad ir kokie bebūtų dabartinės Rusijos neosovietinių restauracinių apetitai, praryti Baltarusiją iki šiol sunkoka. Pirmiausiai, sunku būtų pasauliui paaiškinti tokį Europos žemėlapio ir visų tarptautinių organizacijų kiekybinį pokytį. Buvo valstybė – nebėravalstybės. Kaip Stalinas tarto – nebėra ir problemos; tačiau laikai pasikeitė. Čia tau ne Tuvos respubliką praryti Antrojo pasaulinio karo metais, kai sajungininkai Vakaru demokratai nė nemirktelejo. Dabar mirktelėtų: gal tu, Vladimirai, vis dėlto taip toli neik.

Maža to, Europos Sajunga, kad ir gerokai pataikaujanti Maskvai – metus vilkinusi nepriklausomų baltarusiškų programų finansavimą bei rengimą transliuoti, neseniai parodė, kad ir toliau mato Baltarusiją kaip atskirą ir ne visai beviltišką Europos šali. A. Sacharovo premijos paskyrimas A. Milinkievičiu gražiu Europos Parlamento sutarimui buvo raiškus ne vien simbolinis gestas. Europos Komisijos naujas projektas – pašiūlymas apsispręsti gudų tau tai kartu su jos atstovu A. Lukašenka – vertas rimtų ir plačių pirmiausia Baltarusijos visuomenės apmąstymų. Tokio turinio susirinkimai ir konferencijos neturėtų būti išvaikomi. Net ir paskirtasis parlamentas gali suvokti, kad jam siūloma legitimizacija, pradendant nuo dešimt metų išalusios sutarties ratifikavimo.

Artinasi lemtingo apsisprendimo metas

Priminsiu, ką siūlo Europos Komisija. Tai Europos Kaimynystės Politikos pranėsumai ir nauda, kuri atsivers Baltarusijai ratifikavus Partnerystės ir bendradarbiavimo sutartį, su Europos Sajunga pasirašytą 1993 m. Tai padėtų nedelsiant pagerinti Baltarusijos piliečių gyvenimą, kaip nurodo Europos Komisija, siose srityse: palengvinti keiliavimą į ES šalis ir pagerinti pasienio regionų ekonominį, aplinkosaugos bendradarbiavimą bei atverti ir išplėsti Baltarusijos miestų ir bendruomenių ryšius su ES miestais ir bendruomenėmis, universitetų su universitetais, suteikti baltarusiams daugiau stipendijų ES universitetuose; paskatinti visos Baltarusijos, ypač mažojo ir vidutinio verslo augimą žymiai padidinant Europos finansinę paramą. Tai atverčia naujų darbo vietų ir geresnių perspektyvų jaunajai kartai, darytų Baltarusiją patraukliu užsienio investitoriams; pagerintų savivaldybių darbą, sveikatos apsaugą ir švietimą, padidin-

ti paramą socialiai pažeidžiamiesiems asmenims; Baltarusijos gaminiams, kurių kokybė atitiks standartus, plačiau atvertų Europos 480 milionų vartotojų rinką. Tai iš esmės paskatintų šalies ekonominę plėtrą, kelštų žmonių gerovę. Jų teisė pasirinkti modelį, kur visos žmonių teisės būtų išties gerbiamos, yra nepaneigiamā.

Iš Baltarusijos pusės tereiktu, kad jos valdžia žengtų ryškius žingsnius šalies demokratizacijos link. Toliau dokumente minima piliečių teisė į tikrus rinkimus, nepriklausomą informaciją ir nepriklausomą, nešališkai teismų sistemą, nevyriausybinių organizacijų, darbininkų organizacijų ir darbdavių veiklą nesiskišant valdžiai. Baltarusijos valdžia raginama paleisti visus politinius kalinius ir piliečius, suimtus dėl dalyvavimo mitinguose, tinkamai ištirti trijų opozicijos vadovų 1999 metais ir rusų žurnalisto 2000 metais dingimą. Taip baigtųsi europinė izoliacija, kurią Baltarusijos valdžia primetė šalies piliečiams, būtų kuriami gilesni ES tautų sąntykiai su gudų tauta.

Mes puikiai suprantame, kad šios permanentos reikštū gudų tautos ir valstybės išlikimą, bet nebūtinai dabartinės valdžios išlikimą ir amžinybę. Jei valdžia savo interesus kels aukščiau už tautos interesus, ji gali arogantiškai atmesti Europos Komisijos ištestą ranką. Tačiau galėtų ir susi- mąstyti. Juolab turėtų svarstyti ir apsispręsti kuo platesnė Baltarusijos visuomenė. Politinėms partijoms čia puiki ir atsakinga proga plėsti aiškinamajį darbą: štai ką siūlo Europos Komisija – ar mums, baltarusiams, gudams, to reikia ar ne.

Gal ir pačiam A. Lukašenkai, prispaustam Kremliaus reikalavimui viską atiduoti „Gazpromui“, kils noras pasipriešinti, išsaugoti valstybės ir savo paties veidą bei savaran- kiškumą? Ne veltui, nurodymas Vyriausybei, jis tuo pačiu netiesiogiai kreipėsi į tau- tą esminiu reikalu: „Ką reikia padaryti, jeigu mes norime išsaugoti šalį savo vaikams, suverenumą ir nepriklausomybę, kad mūsų kasdien, kas mėnesi, kasmet nestatyti prie sie- nos išskėstomis rankomis ir nešauktų: „Mokėk už dujas ir naftą!“ Prievertautojas įvardytas, ar ne? Ir EK dokumentas pasirodo kaip nepaprastas sutapimas. Vertas apmąstymo. Mat valstybę, kuriai ES siūlo bendradarbiavimą ir paramą, ar valdančios „deržavos“ Ru-

sijos išlaikytinė gubernija – tai visai ne tas pats. Baltarusijai išties ateina lemingo apsisprendimo metas, ir demokratinei opozicijai svarbiaus, manau, du dalykai: koalicinė vienybė, atspari bet kurioms Kremliaus emisarių intrigoms, ir pasirengimas lankščiai reaguoti į galimas įvairias situacijas dėl valstybės išlikimo ir žmonių geresnės ateities.

Rusiją reikia gelbēti

Nemaža metų praėjo, kol ES suvokė, kad A. Lukašenkos režimas – Rusijos padaras, ir bet kurias permanentų Minske viltis reikia aptarinėti su Maskva. Tik visai neseniai toks klausimas atsirado darbotvarkėje. Kažin ar iš jo pavyks gauti dar vieną begalinį „dialogą“. Kol kas néra dialogo su Rusija dėl pačios Rusijos.

Kaip žinia, žmogaus teisės padėtis toje didelėje nelaimingoje šalyje vis blogėja. Rinkimai neatitinka standartų, teismai, ypač tose bylose, kurios rūpi valdžiai, yra politinis vykdomosios valdžios įrankis, o Dūma, kaip jau praėjusioje kadencijoje sakė V. Lukinas, yra labai ryžtinga: kaip prezidento kanceliarija paprašys, taip ir nubalsuos. Šios kadencijos Dūma dar „ryžtingesnė“, o būsimoje nebeliks nė vieno nepriklausomo deputato. Komunistai ten pastumti į tariamą opoziciją ir palaikomi dėl akių; jie naudingi, kad „Vieningoji Rusija“ atrodytų ne komunistinė. Valdo prezidento klanas. Tai daugybė buvusių čekistų, pats prezentas antai saké, kad buvę čekistai – jam nežinoma padermė, tokios néra. Pri- steigta daug nevyriausybinių organizacijų (vakariečių akims dumti ir sugerti jų pinigus), tūkstančiai tariamų laikraščių. Tai režimo sistema, tačiau dar yra ir dvasia, daranti įtaką liaudžiai. Tarptautinėje spaudoje skaitome apie fašistuojančių gaujų siautėjimus, apie nužudomus gatvėje kitos rasės žmones – tiesiog nekenčiamus tamsesnio gymio „kaukaziečius“, o dabar plėtojama speciali antigruziniška kampanija. Labai panašu į 19 a. pabaigos Rusijos giminant Europinį faizmą: „Mušk žydus, gelbék Rusiją!“ Vietoj žydų dabar gali įrašyti kitus, dvasia nekinta. Pats prezidentas paragino išvalyti turgavietes nuo kitataučių, kad būtų geriau pagrindinei, arba titulinei, nacijai. Naujas reiškinys, apie kurį dar mažai girdėjome, yra „primušti miestai“. Ju

vis daugėja. Ten chuliganų gaujos tiesiog daužo visus ir viską, kas pakliūva, o milicia nesikiša. Atrodo, arteja nelyginant „smūta“. Prieš kokią dešimtmetį Rusijos politiniai mąstytojai stumė „nepavykusių valstybių“ koncepciją; po to atsirado, jau Europos žodyne, „beteisés erdvės“. Jeigu iš pradžių tai buvo sumanya kaip Maskvos pretekstas kūstis ir tvarkyti „naujiasias, bet nepavykusias“ valstybes, jose atsirandantčias „beteises erdves“, o Rusija prikūrė tokį erdvę atpleštose Gruzijos, Moldovos teritorijose bei Šiaurės Kaukaze, tai dabar, kaip regis, pati patenka į savo spastus, virsta didžiule beteise erdvė. Rusiją reikia gelbēti. Kaip? – reikliu draugiškumu, bet ne pataikavimais, atvira ir tikslingo kritika, atitinkamais reikalavimais. Atrodo, ES pradeda suvokti ir žengia pirmuosius tokios politinės moralinės pagalbos žingsnius. Europos Komisijos kreipimasi į Baltarusijos liaudį anksčiau arvėliau seks kreipimasis į Rusijos liaudį, kurios teisės turi rūpėti Europai ne mažiau, negu baltarusių ar Afrikos gyventojų.

Rusijos ateities variantai

Svarbiame programiname straipsnyje „Financial Times“ (2006 m. lapkričio 21 d.) Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas pažymėjo, kad Europos vertybiniai standartai esą „dirbtiniai“ ir netinkami Rusijai. Kitaip tariant, jei plepate apie bendras vertybes, tai priimkit Rusijos „bezpredielą“, ir bus bendrumas; o svarbiausia – pasirūpinkit interesais. Žinoma, jis ir neturi gero pasirinkimo.

Kitu atveju, kalbėdamas užsienio politologams, Putinas apibrėžė savo valdymo sekム ir problemas, kurias turės spręsti jo ipédinis. Sekmė – tai Čečénijos teritorijos su dalimi gyventojų išlaikymas Rusijos sudėtyje. (Kita dalis – po žeme arba išvaryta). Kaip žinia, antrajam Čečénijos karui pradeti – sulaužant Rusijos–Čečénijos 1997 m. taikos sutartį – buvo reikalinti gyvenamųjų namų sprogdinimai Maskvoje. Buvę žvalgybininkas, atskleidęs ir parodės tų sprogdinimų mechanizmą, galų gale nubaustas – nužudytas Londono. Nubausta ir žurnalistė, drąsiai rašius apie neribotą savivalę ir žmonių beteisiškumą Maskvos „išlaikytoje“ Čečénijoje. Politinės žmogžudystės Rusijoje vis ižūlesnės, o kovos dėl didžiųjų ekonomikos svertų – irgi politinės. Tarp kitų V. Putino sekmu nurodyta ekonominis augimas ir „socialinių dalykų sprendimo pradžia“. Ir viena, ir kita pajudino tik „naftos doeriai“, žinia, ir dujos.

Ipédiniui tekstančios trys problemos, anot V. Putino. Tai korupcija, vienos krypties ekonomika (matome, kad užuot gaivinus žlugusią gamybą, norima supirkti Vakarų pramonę) ir demografinis nuosmukis – galima visko griūtis. Nepanašu, kad jos žadėtų kokį nors pagerėjimą žmogaus teisių srityje, todėl V. Putinas ir pasirinko išeiti – paneigti žmogaus ir demokratijos vertybes iš viso („FT“).

Padėciai Tolimuosiuse Rytuose ir Sibire netrukus gali turėti įtakos kitokia demografiya. Tai milijonų kinų apsigvenimus, jų darbštumas ir smulkiaus verslo perspektivas. Ateis laikas dalyvauti ir savivaldybėse. Kinų žmogaus teises teks gerbti. Tada rusų šovinizmas ir nacionalizmas bei rasizmas, Žirinovskiui apsikabinus Limonovą, tikriausiai sprogs ir europinėse Rusijos sostinėse.

Visokio pobūdžio galiemiems neramumams pasirengta iš anksto: VRM Maskvoje guli slapti dekreitai, leidžiantys šaudyti į minias, jeigu kokiam generolui pasirodys, kad jos gresia valdžios stabilumui. Pravers ir „fašių“, ir „našių“ bei kitos, ypač skustagalvių, jaunimo organizacijos, kurios plinta kaip grybai polietaus. „Einantieji kartu“ su Putinu jau treniruojasi muštyne su „Einanciariais be Putino“... Žodžiu, tarp įvairių Rusijos ateities variantų galimas ir brėstantis fašistinis perversmas, atviros FSB diktatūros įvedimas. Tada V. Putinas taptų Vakarų vilties švyturiu, nereiktų jokių rinkimų. Arba – trečiasis Rusijos žlugimas, jei Europa tik pataikaus ir nestabdyns.

Siaip ar taip, stebėtis tenka paskutinių Rusijos žmogaus teisių gynėjų ir nepriklausomų žurnalistų drąsa. Pastarieji turėtų gavę sarašą dvidešimties, kuriems jau paskelbtas mirties nuosprendis. A. Politkovskaja buvo to sarašo priekyje. Rusijos teisėtvarka šiuo sarašu nesidomi, nors turi. Nereikšmingas dalykas. Nebent pati būtų jų paleidus žurnalistams terorizuoti.

Beje, Rusija vis dar daug kalba apie kovą su tarptautiniu terorizmu. Nuo komentarų susilaičiusi. Jų dar spėjo paliki Aleksandras Litvinenka.

2006 m. gruodžio 21 d.

Adventinė „Archyvo“ grupės paroda „Atmintis“

(atkelta iš 1 psl.)

Giedrė, garsėjanti kaip puiki knygų iliustratorė, ši kartą savuosius lakštus „išmargino“ Gustavo Mahlerio ir Friedericho Rucherto dainų „Kindertotenlieder“ tekstais vokiečių ir lietuvių kalbomis. Tai dainos apie mirusius vaikus. Grafikė teigia, kad ilgais Advento vakarais mintys sukasai apie laukiamą atėjimą, apie pradžią ir pabaigą.

Kaip visuomet, novatoriškumu pasižymi fotomeninininkas Giedrius Liagas. Šį kartą jis eksponuoja fotografijų ciklą „Šiapus anapus“. Nuotraukos spinduliuoja neįprastai ryškiomis spalvomis. Nustembi sužinojęs, kad visose nuotraukose esantys vaizdai yra atspindžiai vandenye: balutėse, prieplaukoje. Nejučia susivoki, kad ir vandens paviršius geba atsiminti... „Prisiminimais“ gyvena ir naujoji „Archyvo“ grupės dalyvė vilnietė grafikė Odeta Staponkutė-Juršienė. Taip vadinasi jos sukurtas dešimties lakštų ciklas. Vaikystėje matytos kerinčios Lietuvos kaimo suteemos paliko neišblėstantį prisiminimą apie tėviškę. Dabartinis menininkės gyvenimas mieste sukelia tų praeities akimirkų trūkumą. Šiais kūriniais ir bandoma užpildyti tą spragą.

Keramikė Dormantė Steponavičienė, pirmoji Lietuvoje kartu su Japonijos menininkais pasistačiusi anagamos krosni, parodoje eksponuoja du joje išdegus kūrybinius darbus. Apie savo kūrinį „Būties egzistencija“ Dormantė rašo: „Tokia būties

Iš kairės: Kauno keramikos muziejaus vedėja Emilia Juodeytė ir „Archyvo“ grupės menininkai: G. Liagas, J. Rimkus, L. Ivaškevičius, D. Steponavičienė

Jolitos Navickienės nuotrauka

egzistencija/ Molis karštyje virsta akmeniu / – akmuo virsta moliu...“

Antrasis keramikės kūrinys, atliktas drauge su šių eilučių autoriumi, vadinas „Atminties marškiniai“. Savo senų etnografinių daiktų kolekcijoje turėjau dideli linų brauktuvą. Svajojau ji panaudoti kurioje nors meninėje instalacijoje. Pamatęs Dormantės sukurta keraminę žmogaus ranką, paprašiau būti kūrinio bendraautore. Impulsą sukurti ši darbą man su teikė vienas atsiminimas iš Sibiro... Gimiau tremtinių šeimoje Krasnojarsko krašte. Tai atsitiko su manimi, trejų metukų vaikeliu. Aš to neat siminiau, ši atsitikimą man jau Lietuvoje papasakojo mama. Buvo šalta žiema, peršalau. Susirgau plaučių uždegimų. Kaimo felčerė, apžiūrėjusi mane, pasakė, kad neišgyvensiu, mama tegul marškinėlius

siuva... Po ilgo blaškymosi paprašiau vandens. Visų džiaugsmui ištrūkau iš Mirties glėbio. Gyvenime dar keletą kartų teko atsidurti panašiose situacijose, bet visada šalia manęs budėjo mano angelai. Dažnai atsimenu tą Sibiro atvejį. Dažnai susimąstau apie tai. Tikriausiai dėl to, kad tada ten, Sibire, pirmą kartą susidūriau su Viešpaties valia. JIS norėjo ir tebenori, kad gyvenčiau, mylēčiau, šypsočiaus, daryčiau mažus gerus darbelius. Ir mano klaidas neužmiršta atleisti, kai pamato, kad nuoširdžiai dėl jų gailiuosi...

„Archyvo“ grupės menininkai nuoširdžiai linki „Tremtinio“ skaitytojams dvasingo Laukimo, o sulaukus – nuostabių šv. Kalėdų ir laimingų Naujųjų metų.

Juozas RIMKUS,
menininkų grupės
„Archyvas“ narys

Palaimintas būti dailininku

Gruodžio 5 d. Kauno aps. viešoji biblioteka pakvietė kauniečius į buvusio tremtino dailininko Prancišaus Poručio knygos „Tėvas palaimino būti dailininku“ sutiktuvės. Rengėjai – brolija „Lapteviečiai“ ir Kauno aps. viešoji biblioteka.

“Malonu, kad mokame vertinti, džiaugtis, apkabinti tuos žmones, kurių geba dalytis gėriu, – per knygos pristatymą kalbėjo poetas Robertas Keturakis. – Nors autorius kalba apie rūščius dalykus, bet tai daro santūriai, vaizdingai ir įtaigiai. Jo knygoje dominuoja sodri lietuvių kalba, iš jos puslapiai dvelkia nenugalėto, nepralaimejusio žmogaus išdidumas.”

Knygos autorius dailininkas P.Porutis labai šiltai prisili-

Pranciškus Porutis

minė savo tėvą, mėgusį meną. Poručių namuose buvo susikaupę nemažai prancūzų žurnalo „Illiustration“ numerių. Tremties dieną P.Porutis su savimi pasiėmė tik keletą žur-

Jono Ivaškevičiaus nuotrauka

nalo „Illiustration“ iškarpu. Tėvas, atsisveikindamas su sūnumi, jam davė paskutinį priesaką: „Sūnau, būk dailininkas“.

(keliamas i 6 psl.)

75 metų jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Marijampolės filialo tarybos narį Romą RUSTEIKĄ. Linkime geros sveikatos ir neblėstančios energijos.

TS Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos
Marijampolės skyriaus taryba

* * *

Miela mamyte,
Mes užaugom, iš namų išėjom,
Rodos, tik ilsėkis, būk rami.
O juk rūpesčių nesumažėjo
Nuo tada, kai buvome lopšy.
Pakely gimtinės medžiai šlama
Ir svaigina žiemos vėsa.
Tu labai mums reikalinga, Mama,
Laukianti, atleidžianti, gera.

Mūsų Mamą – rezistencijos kovų dalyvę užpalietę Oną SUŠCIANOVIENĘ 85-ojo jubiliejaus proga sveikina vaikai ir vaikaičiai

Sveikiname

Nuoširdžiai sveikiname LLA sąjungos narį Vytautą Kazimierą JUREVIČIŪ, Lietuvos kariuomenės dienos proga apdovanotą Vycio Kryžiaus ordinu.

Jis – Palangos gimnazijos pirmosios laidos abiturientas, 1941 m. birželio sukilimo dalyvis, mokytojas, Lietuvos laisvės armijos Palangos kuopos įkūrėjas ir vadas. Išduotas, areštuotas, kankinamas kuopos narių neišdavė. Politinis kalinys, nevienerius metus praleidęs Magadano kasyklose, pogrindžio laikraščio „Toli nuo tėvynės“ bendradarbis, neturėjė teisės grįžti į tėvynę.

Po 44 klajonių metų iškankintas, bet nepalūžęs, grijo namo. Sibiro speigai neatšaldė meilės Tėvynei. Jis rašo straipsnius, tautą žadinančius eilėraščius, džiaugiasi nepriklausoma Lietuva. Tariame ačiū, kad visą savo gyvenimą vertina tiesą.

Irena GIEDRAITIENĖ,
LLA sąjungos pirmininkė

Vytautą Kazimierą JUREVIČIŪ, apdovanotą Vycio Kryžiaus ordinu, sveikina Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga.

Mielas Jurgi NEVULI, iškentėjės Šiaurės lagerius bei Sibiro tremtį šiandien dirbate dėl artimujų, draugų, Lietuvos. Sveikiname Jus – buvusį partizaną, politinį kalinį garbingo 80-ojo gimtadienio proga.

Linkime sveikatos, kūrybinės ugnelės ir vis prisiminti dainas, padėjusias nepalūžti ir išlikti.

TS Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos
Marijampolės skyriaus taryba

* * *

75 metų jubiliejaus proga sveikiname LPKTS Marijampolės filialo tarybos narį Romą RUSTEIKĄ. Linkime geros sveikatos ir neblėstančios energijos.

TS Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos
Marijampolės skyriaus taryba

* * *

75 metų jubiliejaus proga sveikiname buvusį tremtinį Algimantą KRALIKĄ, gyvenantį Marijampolėje. Tegul kiekviena diena dovanoto Jums džiaugsmo, bégantys metai atneša geros sveikatos, laimingų, prasmingų ir saulėtų dienų.

TS Politinių kalinių
ir tremtinių frakcijos
Marijampolės skyriaus
taryba

* * *

Palaimintas būti dailininku

(atkelta iš 5 psl.)

Daugiau savo tėvo Pranciškų Porutis nematė.

1950 m. tremtyje baigė Jakutsko dailės technikumą, pradėjo tapyti. Žinia, Jakutijoje neįmanoma buvogautidazū, drobės, popieriaus. Kai pradėjo susirašinėti su artimaisiais, dailininkas Antanas Žmuidziniavičius siuntė Pranciškui dažu, drobės, rėmė pinigais.

Knygos pristatyme dalyvavusi menotyrininkė Vida Mažrimienė P. Poručio tapybą sugretino su A. Šimonio, A. Žmuidzinavičiaus, A. Savicko ir kitų žymiu lietuvių dailininkų darbais. Pastaraisiais dešimtmečiais sukurti P. Poručio paveikslai pulsuoja ekspresija, dinamiškumu, tačiau jauti ir anų dienų spalvas, jauno žmogaus patirtus

išgyvenimus. Su P. Poručio tapyba susipažino Vokietijos, Rusijos, Izraelio, JAV ir kitų valstybių žmonės.

Broljos "Lapteviečiai" pirmininkas Jonas Markauskas džiaugėsi, kad Lietuvoje yra "grynuolių", apie kuriuos broliai leidžia knygas. "Tegu apie gūdžią praeitį ir žmones, iškentėjusius tiek negandū ir skriaudū, bet nepalūžusius, sužino jaunoji karta", – sakė broljos "Lapteviečiai" pirmininkas.

Tą vakarą aktoriai D. Janakauskaitė ir P. Venslovas skaitė ištrauką iš P. Poručio knygos bei eilių tremties tema. Jie pristatė savo parengtą kompaktinę plokštelynę "Šaltoji Žemė", kurioje skamba eilės apie netekti, tremti ir sužeistą viltį.

"Tremtinio" inf.

Naujos knygos

Apie Rezistencijos ir tremties muziejų

Sibiro tremties, ginkluotosios ir neginkluotosios rezistencijos ekspozicijos, Antano Dambrausko memorialinis kambarėlis, kalėjimuose ir tremtyje gyvenusiu tautiečių prisiminimai, muziejaus lankytokyj atsiliepimai... Visa tai jau dešimtmetį lankoma Rezistencijos ir tremties muziejue Druskininkuose.

Pirmojo jubiliejaus – 10 metų proga LPKTS Druskininkų filialo pirmininkas, talkinant bendraminčiams, sudeir ir išleido knygą "Rezistencijos ir tremties muziejus Druskininkuose". Leidinyje – muziejaus darbuotojų, talkininkų užrašyti buvusiu politinių kalinių ir tremtinų prisiminimai. Nuo sovietų režimo nukentėjusieji nuoširdžiai pasakoja apie gūdžius laikus, kuriuos patiemis teko išgyventi pokario Lietuvoje ir lageriuose bei tremtyje. Prisiminti Anapilin iškeliavusieji tauriaus lietuvių tautos sūnūs ir dukterys.

Šilti Gražinos Mareckaitės prisiminimai apie tremtinį Madoną – dailininkę Vidą Zamalytę. 1995 m. Kauno Šv. Myloko Arkangelo (Igulos) bažnyčioje jai vadovaujant buvo organizuotas renginys lietuvių tautos genocido aukoms atminti: batikos technika ant puslau nuleistų vėliauvų sukurti žuvusių partizanų portretai, tremties kryžių siluetai, įrašytos rankraščių citatos. Jai talkinant duris atvėrė Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejus. Prisiminimais apie rezistenciją, tremtyje praleistus metus dalijasi Danutė

Gaidytė-Sakalauskienė, Angelė Ūselytė-Priekulienė, Ona Saverinaitė-Marcinkienė, Zenonas Kašeta, Algirdas Čaplakis. Apie nuostabiausią kelionę – grįžimą į Lietuvą – rašo Gintautas Kazlauskas.

Knygą sudaro trys dalys: "Muziejus ir ekspozicija", "Prisiminimų mozaika" ir "In memoriam". Ji puikiai iliustruota nuotraukomis, eksponuojamomis muziejuje saugomus asmeniniuose archyvuose.

* * *

2007 m. sausio 6 d. (šeštadienį) maloniai kviečiame į konferenciją "Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejui – 10 metų". 10 val. šv. Mišios Druskininkų bažnyčioje. 11 val. konferencija Druskininkų savivaldybės posėdžių salėje (Vasario 16-osios g. 7).

"Tremtinio" inf.

Patirtimi numatę dalytis su visais

Vertingų patarimų ekspediciją dalyviam davė A. Sadeckas Z. Šiaučiulio nuotr.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) šią vasarą surengė tris išskirtines ekspedicijas į lietuvių trėmimą, masinių žudynių, koncentracijos stovyklų ir įkaliniimo vietas. Ekspedicijų metu aplankytos lietuvių trėmimo vietas Komijos, Krasnojarsko, Irkutsko, Tomsko, Permės ir Tiumenės srityse. Kiekvienoje ekspedicijoje dalyvavo 6–8 jauni žmonės, buvo įtraukti ir Lietuvos jaunimo organizacijų atstovai, ir užsienyje gyvenantys jauni lietuviai. Jaunimas tvarkė lietuvių kapines, susitiko su ten gyvenančiomis lietuvių bendruomenėmis, pasakojojiems apie dabartinę Lietuvą. Jaunimo atstovai parvezė išskirtinės medžiagos, su kuria dabar siekia suspažindinti visuomenę.

Kauno Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje ekspozicijos projekte „Ekspedicija į trėmimo ir žūties vietas“ fotografijos paroda. Parodos atidarymo dieną ją pristatė ir ekspedicijoje patirtais išpuodžiais pasidalijo Eglė Šukytė-Gerulaitienė, Karolis Pugčiauskas, Šarūnas Frolenko. Jaunuoliai sakė, kad tai, ką patyrė, pamatė yra gyvosios is-

torijos pamokos. Šia patirtimi numatę dalytis su kitais. Paroda apkeliaus daugiau nei 150 salių Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje, Šiauliuse, Panevėžyje, Alytuje, Marijampolėje, Taurageje, Plungėje, Kėdainiuose ir Ukmergėje. Jaunieji ekspedicijos dalyviai už patarimus, paramą padėkojo ekspedicijos vadovui Gintautui Aleknai ir bendrijos „Lemtis“ pirmininkui Antanui Sadeckui. Pastarasis džiaugėsi jaunimo sumanumu, puikia iniciatyva ir kvietė tapti pradėtus darbus.

LPKTS valdybos pirmi-

ninkė Jūratė Marcinkevičienė, tremtyje praleidusi 21 metus, iš jų – nemaža laiko prie Laptevų jūros, pasveikino jaunimo atstovus, dalyvavusius ekspedicijose ir parvezusius iš jų daug įdomių nuotraukų, aprašymų. "Man džiugu, kad dviejų kartų siekiai ir paieškos jau tapo realybė, – sakė J. Marcinkevičienė. – Tikiu, kad jaunų žmonės rankų nenuleisime dar ne kartą lankymosiems jų iš Amžinojo išalo žemės parvezę nuotraukų parodose".

Paroda veiks iki sausio 5 dienos.

"Tremtinio" inf.

Kad girdėtu visa Lietuva

Lietuva – dainų šalis. „Daina žmonių lūpose visada stipriausias argumentas, tikriaujas vertinimas ir moralinis nuosprendis,“ – sakė poetas Vladas Braziūnas.

Nauja Antano Paulavičiaus dainų, giesmių, poezijos kompaktinė plokštelynė, pavadinta „Daina – paguoda ir viltis“, dar kartą primena jo kūrėjo nuostatą: „Aš dėl dainos šypsausi ir verkiu“. Menas – atviras siekis kurti grožį – išsako kiekvieno pareiga savo sielos šviesą išreikšti daina – išsvajota, padainuota, išklausyta.

Globalizmo pagundų apsupty, tvirkinančių Europos TV konkursų svetimkalbės vilonių prislėgtą apgailėtinai silpnėja mūsų tautinė savimone ir individualybė. Būtina viisaip stiprinti lietuvių dvasią, žadinti taurius posmus. Negalima priskresti prie svetimų melodijų, skurdžių intonacijų megdžiojimo, prie gausių musamujų instrumentų kurtaus gausmo, prie įkyrių antimeiniškų tekstu.

Poetas ir kompozitorius Antanas Paulavičius, Tėvynės meilės pašauktas, savo naujoje kompaktinėje plokštelynėje dainuoja ir kalba visos tautos, visų mūsų Sibiro tremtinų bei rezistentų vardu. Tai – tyras visos Lietuvos nukentėjusių

Antanas Paulavičius

gavimo metines. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje Kaune, prie restauruotos Knignešių sienelės, kurioje išrašyti knignešių vardai, muzikinio teatro solistas D. Vėbera dainavo: „Aš Aukščiausiam esu pažadėjęs/ Laisvės ugnį lietuviui uždegt.../ Arpūga, lediniai siaus vėjai/Su knygą aš esu dienąnakt...“

A. Paulavičiaus kūryba mena skaudžią Sibiro tremties tragediją. Nepaprastas Tėvynės ilgesys iš taigos, nuo Angaros ataidi dainose: „Paraike namo“, „Tremtinio maldą“: „Man ilgesys užtemdė šviesią saulę/ ir užgesino mirgančias žvaigždes...“ (atlieka solistas G. Liaugminas) ir kitose dainose bei eileraščiuose. Arba štai lageryje A. Miškinio sukurtas eileraštis „Kaledė ūžventės“ (dainuoja Kaučiūnų muzikinio teatro solistas T. Ladiga) kompaktinėje plokštelynėje suskamba kalėdinė palaima ir viltimi.

A. Paulavičiaus naujoji kompaktinė plokštelynė – brangi dovana norintiems ir galintiems visur ir visada išlikti lietuvių. Juk tautos dvasia ateina per dainą, giesmę, per raudą, maldą, pasaką ar padavimą. Gilios lietuvių šaknys. Kuo šaknys gilesnės, tuo aukštėtesnė viršūnė.

Vytautas KAIRYS

Pasaulis laukia šv.Kalėdų stebuklo

(atkelta iš 1 psl.)

Tačiau netvarka, chaosas gimdo tvarką. Tad tikėkimės, kad tai, kas sena, sugrius, o iš likusių sveikų „detalių“ galėsime kurti nauja.

— Kopalinkėtumėte šv. Kalėdų progabuvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniam?

du pats sau. Atsakymą visada randu: viskas, prie ko gyvenime prisiliečiame, tarnauja Dievui, jo pažinimui. Pažinę Dievo gerumą, būdami kartu su juo, lengviau galime iškėsti nuovargi, skausmą, nelaimes, tampame stipresni.

Visiems linkiu gerų ate-

Dr. doc. karas kapelionas mjr. Petras Kavaliauskas
Dalias Maciukevičienės nuotrauka.

— Kiekvieni metai palieka antspaudus mūsų veiduose, širdyse, gyvenime. Įsielos gelmes įsirėžę vingiai atspindi žmogaus patirtį, jo išgyvenimus ir sunkius išbandymus. Tai mus veda į ateitį. Kiekvienas iš mūsų, ypač prieš šventes, susimastome: vardan ko gyvename. Kaip dvasininkas ši klausimą pirmiausia užduo-

nantių metų, sveikatos, pasidžiaugti geraja šv. Kalėdų žinia. Jei gyvenime būna nelygū valandų, tikėkime, jog išgirsime Dievo žinią. Dievas išties mums ranką ir tapsime Dievą mylinčiais žmonėmis. Linkiu, kad tuo iš Dievo gautu gerumu pasidalytume vienii su kitais.

Kalbino Aušra ŠUOPTĖ

TS PKTF posėdis

Tėvynės sajungos Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos (TS PKTF) posėdyje politines aktualijas apžvelgė frakcijos pirmininkas, Seimo narys dr. P.Jakučionis. Jis priminė, kad Seime svarstomi Archyvo įstatymo pakeitimai. Dviem iš trijų P.Jakučionio siūlymams Seimas pritarė. Vienas iš jų — kad priėjimas prie archyvų būtų viešas. Socialdemokratai šiam svarstymui pareikalavo pertraukos. Šis klausimas priimtas Konstitucinio Teismo svarstymui, kadangi surinkta pakankamai Seimo narių parašų.

Kalbėta ir dėl A.Petrusevičiaus. Dienraštis „Lietuvos rytas“ elgiasi neatsakingai straipsniuose apie J.Abromavičiaus nužudymo bylą pateikdamas neteisingus faktus, o A.Petrusevičius neturi atsakomojo žodžio. P.Jakučionis kreipėsi į visus partizanus, bu-

vius politinius kalinius ir tremtinius dėl Kovo 11-osios Akto signataro A.Endriukaičio pareiškimo „Genocido bylų reikalų“ ir kvietė aktyviai dalyvauti genocido bylose.

TS PKTF frakcijos posėdžiui pirmininkavo naujai išrinkta tarybos pirmininkė V.V. Margevičienė. Po slapo balsavimo TS PKTF valdybos pirmininku išrinktas A.Blažys (Panevėžys), pavaudotojais patvirtinti P.Museteikis (Vilnius) ir V.Palujanskas (Pakruojis).

Apskritių koordinatoriai, TS PKTF valdybos nariai pateikė kandidatų į savivaldybių Panevėžio, Jurbarko, Kauno, Kėdainių, Klaipėdos, Šiaulių, Pakruojo, Šilalės, Tauragės, Vilkaviškio, Kuršėnų, Vilniaus savivaldybių tarybas sąrašo reitingavo rezultatus. Laukiamo duomenų iš kitų skyrių.

„Tremtinio“ inf.

Iš Liustracijos komisijos traukiasi jos vadovė

Aistros, sukeltos Seimo komitetui tiriant buvusio KGB rezervininko Arvydo Pociaus vadovaujamą Valstybės saugumo departamento (VSD), praėjusių savaitę Seime igavo neįtikėtinus mastus. Neva atradus kažkokį dokumentą, nurodančią galimą minimo komiteto vadovo Algimanto Matulevičiaus bendradarbiavimą su KGB, VSD neįtikėtinai uoliai pasišovė šį reikalą tirti, nors Liustracijos komisijos pirmininkė Dalia Kuodytė viešai paneigė minėtus įrodymus sakydama, kad teisme su tokiais „įrodymais“ beregint pralaimėtum. Pats Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas A.Matulevičius tokį VSD vadovo uolumą laiko šantažu ir neigia bet kokius ryšius su KGB.

VSD tyrimas dėl A.Matulevičiaus pradėtas, kai social-liberalas G.Jakavonis kreipėsi į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrą, VSD, Lietuvos ypatingojo archyvo patvirtinti arba paneigtų žiniasklaidos paskelbtą informaciją apie Seimo Pilietinės demokratijos frakcijos nario, NSGK pirmininko A.Matulevičiaus komandiruotes į užsienį. Aš galiu taip pat pa-klausti, ar jų frakcijos nariai sovietmečiu nevyko į užsienį, taip keldami grėsmę Lietuvos saugumui”, — sakė H.Žukauskas.

Kitą dieną sužinojės apie tokį H.Žukausko “kontrpuolimą” Seimo narys G.Jakavonis paprašė VSD ir Lietuvos ypatingojo archyvo patvirtinti arba paneigtį visų Seimo narių, išskyrus Algimantą Matulevičiaus, galimus ryšius su KGB.

Taigi šie Seimo nariai pisiau juokais, pusiau tikslingai pradėjo tikrą “ping pongo” partiją, kamuoliuku pasirinkę kaltinimą bendradarbiavus su KGB. Turbūt daliai politikų ir jų veikla besidominčių ši teniso partija juokinga. Tačiau pažvelgus iš esmės tam-pa aišku, kad tokiai neatsakingais parodomaisiais veiksmais Seimo nariai, turintys gerbtį jiems suteiktas teises ir galias, iš tiesų jomis naujodasi bet kaip arba tikslin-gai kenkdami Lietuvai. Juk šitaip subanalindami „kagie-byną“, jie tiesiog ištrina tikrąja bendradarbiavimo su KGB reikšmę. Jei juokingi bet kokie bendradarbiavimai su KGB, tai ko čia kibti prie buvusio KGB rezervininko A.Pociaus?

Sis veiksmas — paversti KGB tematiką juokais, ją nuvertinti, mūsų šalyje jau tapo tendencija, arba dar viena turbūt kagiebistų režisuoja strategija, kaip nukreipti dėmesį nuo tikrosios šios savokos reikšmės. Monotoniskai ir dar sukarikatūrintai mėtantis kaltinimais bendradarbiaus su KGB, šio viešo proceso žiūrovus apima nuoboduly, atsimpa dėmesys, atsiranda noras kuo greičiau pereiti prie kitų temų. Galima teigti, kad per 17 nepriklausomybės metų ši strategija buvo panau-dota ne kartą. Ji naudojama tada, kai rimtai imamas itvarkyti liustracinius procesus. Taip nutiko ir ši kartą vilkinant priimti liustracijos įstatymu paketą, Seime métomą iš darbotvarkės į darbotvarkę

turbūt metus. Seimo nariams taip neatsakingai drabstantis įtarimais ir užvertus valstybės įstaigas beprasmiu darbu, Liustracijos komisijos pirminkė Dalia Kuodytė pareiškė protestuojanti ir pasitraukianti iš pareigų dėl liustracijos įstatymu pataisų vilkina-mo Seime. „Mano, kaip Liustracijos komisijos pirmininkės, darbas baigėsi. Šiuo atveju, manau, kad tik tokiu būdu galiu atkreipti dėmesį į užsigulėjusias įstatymo pataisas — į naują liustracijos įstatymo redakciją. Vienintelis dalykas, galintis protinai pabaigti šitą liustracijos procesą, tai kuo greitesnis naujų liustracijos įstatymo pataisų priėmimas“, — žurnalistams sakė D.Kuodytė.

Liustracijos komisijos pirmininkė antradienį susitiko su Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (NSGK) pirmininku Algimantu Matulevičiumi. Pastarasis teigė bandės įkalbėti D.Kuodytė likti Liustracijos komisijos vadove, tačiau nesėkmingai.

D.Kuodytė suprasti galima. Jos vadovaujama komisija iki šiol dirba be reikiamos valstybės paramos. Komisijos nariai laisvu nuo darbo metu turi eiti atstovauti komisijos kaltinimus teismuose. Be to, minimose liustracijos įstatymu pataisose lygi numatoma nuostata, kad buvusiem KGB bendradarbiams dar bus pratęstas prisipažinimo laikams. Nežinodami, kad įstatymai dar nepriimti, tie žmonės kreipiasi į Liustracijos komisiją. Si privalo juos viešinti kaip neprisipažinusiuosius. „Ne personalija, ne Kuodytė svarbu. Jei į mano vietą dabar ateitų naujas žmogus, jis susidurtų lygiai su tomis pačiomis problemomis, komisijos teisinio atstovavimo ir kitomis. Žmonės, kurie ateina norėdami prisipažinti žino, kad naujoje įstatymo redakcijoje jau yra numatytais naujas prisipažinimo terminas,“ — aškino D.Kuodytė.

Pasak jas, norincijų pasinudoti dar Seimo nepriimtoje Liustracijos įstatymo redakcijoje numatytu pratęstu prisipažinimo terminu yra „ne viena dešimtis“. Taigi liustracijos proceso problemų, rodos, Lietuvoje apstū, o spręsti jų — beveik nėra kam. Mat įsiaudrinę Seimo nariai žaidžia greičiau sportinius, nei politinius žaidimus, taip trukdydami valstybės institucijų darbui ir Lietuvos piliečius sukeldami daug su-maišties bei, tikėkime, dvasi-nio diskomforto.

Ingrida VĒGELYTĖ

Žinios iš Seimo

Seimas priėmė išvadas dėl VSD veiklos

Nepaisant įsisūbavusios nuomonių tarp LR Seimo, Vyriausybės ir Prezidentūros audros (ką jau bekalbėti apie Valstybės saugumo departamento, kuris iргi ją aktyviai reiškė jau keletą mėnesių, nors turėjo patylėti), gruodžio 19 d. Seimas patvirtino Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetą (NSGK) atlikto Valstybės saugumo departamento (VSD) veiklos tyrimo išvadas, nepalankias departamento vadovybei. Ir ne tik jai. Išvadas tvirtinantį nutarimą Seimas priėmė 64 parlamentarams balsavus „už“, 10 – „prieš“ ir 31 susilaikius.

NSGK išvadose pažymima, jog departamento veikloje radus trūkumų, komitetas, juos įvertinęs, mano, kad VSD generalinis direktorius Arvydas Pocius nėra pajėgus tinkamai organizuoti departamento darbą ir jam vadovauti. Jos įsigalios pasirašius LR Prezidentui ir paskelbus "Valstybės žiniose".

Po balsavimo Tėvynės sąjungos pirmininkas Andrius Kubilius pareiškė: "Neabejojame, kad Prezidentas gerbs Seimo valią ir tardamas su Seimu imsis greitų ir efektyvių veiksmų. Mes pasirengė kartu su Prezidentu, neatidėliodami ieškoti geriausių sprendimų. Taipogi viliamės, kad taip pat atsakingai elgsis ir valdancioji koalicija, ypač socialdemokratų. Nacionalinio saugumo problemos yra ne vien tik VSD vadovybės problemas, bet be vadovybės pakitimų problemos neišsišpręs. Taip pat būtina neatidėliojant testi grėsmių nacionaliniams saugumui tyrimą. Apie jas liudijo VSD pareigūnai, bet komitetas buvo nepajėgus ištirti, nes VSD nepateikė prašytos informacijos". Seimui priėmus išvadas, LR Prezidentas pareiškė artimiausiu metu ketinąs suktiesi Valstybės gynimo komitetą, kur ir bus sprendžiamas tolesnis VSD likimas.

Antradienį Seime vykęs balsavimas buvo pakankamai tylus, be didesnių politinių batalijų, mat pagrindinė kova yko per šių išvadų svarstymą, praėjusį ketvirtadienį. Taikart Seime netilo ugnings kalbos, kiekviena frakcija turėjo pakankamai laiko išsakyti išsamų požiūrių susiklosčiusią padėti dėl VSD veiklos.

Pirmasis šiuo klausimu Socialdemokratų frakcijos vardu pasiskė J. Karosas. Dar svarstymo stadijoje socialdemokratai mūru stovėjo už dabartinę VSD vadovybę ir J. Karoso kalba buvo neva nukreipta į šios vadovybės oponentus – Tėvynės sajungą. Jis teigė esą VSD tyrimastą re-

zonansiniu todėl, kad jis savo tyrimais "pajudino" labai jautrius vietas ir jas dabar išryškino.

"Turiu galvoje tuos rezonansinius įvykius, kurie vyko mūsų valstybėje, pradedant „Lietuvos rytu“ sprogdinimu ir baigiant Juro Abromavičiaus žūtim. Atrodo, kad reikėjo tam tikros priedangos šiem dalykams, ir ta priedangabuvosurasta. Prisidenguskai kurių politinių partijų permanentiškai naudojama užsienio valstybių, pirmiausia Rusijos, kenkimo Lietuvai kliše ir vadovaujantis „kurmiu“ iš Valstybės saugumo departamento antijstatymiskai pateikta operatyvine medžiaga, buvo pradėtas iki šiol neregėtas vienos pagrindinių mūsų valstybės institucijų, būtent specialiosios tarnybos – Valstybės saugumo departamento, puolimas. Prieita prie to, kad šios institucijos vadovybė buvo paskelbta netgi kenkiančia, potencialiai galinčia kenkti, sakykim, mūsų valstybei".

Minėtus tyrimus jis pamino ne veltui – jau kuris laikas pagrindinis šalies dienraštis, labai tendencingai gindamas "valstybininkų" kliką, kurios puseje neva stovi ir VSD vadovybė, viešai kaltino Tėvynės sajungą esant susijusių su minimais įvykiais ir net esant atsakingą už juos.

Tačiau po jo kalbėjės Tėvynės sajungos pirmininkas A. Kubilius į smulkmenas nesileido ir reikalavo pažvelgti į vykstančių procesų esmę.

"Tie, kurie susipažino ne tik su išvadom, bet ir su pareigūnų liudijimais, manau, galim labai aiškiai pasakyti: problema yra ta, kad dalis ar bent kai kurie aukšti valstybės pareigūnai, tarp jų ir Valstybės saugumo departamento vadovybės pareigūnai, yra pavojingai užvaldyti neskaidrių ryšių su įvairiomis interesų grupėmis ar viena visiems gerai žinoma verslo kompanija. Ir šiandien susiduriam su tokia situacija, kuri skiriasi nuo pasaulyje įprastos, nes visi žinome, kad pasaulyje saugumo departamentai saugo valstybę. Lietuvoje šiandien, deja, valstybę reikia saugoti nuo Valstybės saugumo departamento. Išvados ir komitetos sukaupta informacija, liudijimai, mūsų įsitikinimu, tą aiškiai parodo. To nematyti gali tie, kurie patys dėl vienų ar kitų priežascių yra nelaisvi, kurie patys dėl vienų ar kitų priežascių yra faktiškai užvaldyti", – griežtais vertino A. Kubilius.

Savo kalboje jis pabrėžė, kad dabar esminis klausimas yra ne tiek Valstybės saugumo departamento personalijos ir

ne tiek tos išvados, kurias komitetas pateikė Seimui svarstyti: "Esminis klausimas yra labai paprastas: ar turime šiandien Konstitucijoje apibrėžtą Seimą kaip vieną iš svarbiausių valstybės institucijų, ar turime Seimą, kuris yra tiktais nedidelis priedas prie oligarchų ar kitokių vadinaujančių valstybininkų klanų? Jeigu Seimui, Seimo komitetui yra liudytą dėl to, kad aukštai valstybės pareigūnai, tarp jų ir Valstybės saugumo departamento vadovai, galimai yra užvaldyti ryšių su interesų grupėmis ir Seimas vis dar abejoja, ar jai reikia reaguoti, tai iškyla klausimas, ar iš tiesų tai yra Seimas, kuris yra apibrėžtas Konstitucijoje? Jeigu Seimas iki šiol nesiémė jokių veiksmų ir leidžia toliau persekioti jam liudijusius pareigūnus ir VSD vadovybė sprengžia tų nušalinčių ir sąžiningų pareigūnų likimą, tai ar mes dar turime Lietuvos Seimą?"

Iš tiesų nežiūrint šių stiprių ir įtitinamų argumentų Seime išvadų svarstymo metu dar buvo išsakyta įvairių nuomonų, tačiau įdomiausia buvo gausios Darbo frakcijos pozicija. Išvakarėse jos atstovai, dirbę NSG komitetu, buvo pašiurpę nuo to, kas vyksta saugume ir aršiai agitavo savo frakciją palaikyti komiteto išvadas. R. Bašys net grasino išeisių iš frakcijos ir Darbo partijos. L. Graužinienė pareiškė, kad komitetas "per ganētinai trumpą laiką nuveikė sunkų ir didelį darbą", o "Darbo partijos frakcija, susipažinusi su slapta tyrimo medžiaga, manė, kad šiandien svarstomas klausimas yra valstybės svarbos". Nors frakcija nepriėmė bendro sprendimo ir nepaskė, kaip balsuos, tačiau „darbiečiai“ nubalsavo už komitetą išvadas.

Taigi per svarstymą Seime aršiai oponavę Tėvynės sajungos pozicijai socialdemokratai, priimant komiteto išvadas, visgi įsiklausė į mažumos Vyriausybę ir jų premjerą G. Kirkilą remiančios Tėvynės sajungos argumentus ir nebalšavo prieš išvadas.

Po NSGK išvadų dėl VSD veiklos priėmimo Seime subiliūško daugybė burbulų, priūstų aršių VSD vadovybės gynėjų. Akivaizdu, kad A. Pocius tikriausiai turės trauktis iš savo pareigų, o Seimas pradės kitą tyrimo dalį, kuri buvo užsaldyta dėl A. Pocius neteikiamos informacijos Seimui. Taigi su komiteto išvadų priėmimu paskelbtas ir naujas darbų etapas. Išsiaiškinti, kaip valstybei įtaką daro "valstybininkai" ir su Rusijos energetika susijusi įmonė, bus taip pat nelengva.

Seimas nesiryžo grįžti prie liustracijos įstatymu

(atkelta iš 2 psl.)

P. Jakucionis teigė, kad padėti galėtu pataisyti Seimo Pasipriešinimo dalyvių teisių komisijos, jo paties ir kitų Seimo narių užregistruotos pataisos. "Iš tikro, kolegos, aplinkinėse pokomunistinėse šalyse vyksta kitokie procesai nei Lietuvoje. Lenkijoje iš valstybės diplomatinių tarnybos atšaukiami ambasadoriai, susi-cepę bendradarbiavimu su komunistinių laikų specialiomis tarnybomis, viešai skelbiamos slaptųjų agentų pavardės. Tą patį etapais daro Čekija, Slovakija, Latvija, Estija. Nauja Lenkijos Vyriausybė mano, kad ne vėlu, bet atvirkšciai, – būtina vykdyti ryžtingą apsilvalymą visuose valstybės valdymo sluoksniuose, kad žlugtų supuvusi sistema, kad būtų pašalinta mafija ir specialiųjų tarnybų sukurti klanai. Tai mes matome ir Lietuvoje. Rumunija atveria visus komunistinių specialiųjų tarnybų archyvus ir steigia valstybės instituciją, tiriančią komunistinio režimo nusikaltimus. Bulgarijos parlamentas tik prieš dvi savaites priėmė įstatymą, atveriantį visuomenei slaptųjų tarnybų bylas ir slaptus agentus. Tuo tarpu darbar Seimui teikiami įstatymų projektai tokio pavojaus lyg ir nepripažista. Teisiškai suligintos buvusio okupanto specialiosios tarnybos su nepriklausomos Lietuvos saugumo tarnybomis ir jų abiejų operatyvius duomenis vienodai siūloma išlapinti. Tą absurdą iš Lietuvos Respublikos įstatymų būtina pašalinti vardan nacionalinio saugumo. Pirmieji žingsniai jau žengti. Trims šio įstatymo paketo projektams prieš mėnesį po svarstymo priartata. Pusė darbo jau padaryta, reikia jų užbaigti", – ragino P. Jakucionis.

Negadins kagėbistams nuotaikos

Nuspresta svarstymą atidėti po šv. Kalėdų, matyt, ne norint tokų aštrių klausimų išspręsti prieš šventes. Na ką gi, Seimas tikrai katalikiškai mielaširdingas buvusiems kagėbistams.

Tiesa, šis "katalikiškas mielaširdingumas" gali būti geras ženklias, kad visi tik Seimo užkulisiuose pribresta ryžtingiems sprendimams. Ir tikriausiai ne kagėbistų naudai. Tai signalizuoją, kad gruodžio 13 d. Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas nepritarė parlamentaro Juliaus Sabatausko ir dar kelias-

dešimties Seimo narių pasiūlymą iš buvusio sovietinio Valstybės saugumo komiteto (KGB) kadrinių darbuotojų veiklą ribojančio įstatymo projekto išbraukti KGB rezervo karininkus. Toks pasiūlymas, neakivaizdžiai inicijuotas A. Valionio, buvo pateiktas kaip alternatyva P. Jakucionio pasiūlymams KGB rezervui riboti darbo veiklą kaip ir kitiem kadriniams kagėbistams. Tačiau komitetas siūlys Seimui buvusiems sovietų KGB rezervininkams palikti teisę dirbti valstybinių bei savivaldybių mokyklų vadovais ir mokytojais. Toks draudimas taip pat buvo pasiūlytas P. Jakucionio. NSGK pritarė pataisai, kad teisę paskelbti su KGB bendradarbiavusiu, tačiau to neprisipažinusiu asmenų pavardes turėtų ne Liustracijos komisija, o teismas. Iš šias komiteto išvadas turėjo atsižvelgti Seimas antradienio posėdžio metu.

Palengvintas priėjimas prie KGB archyvų

Vienintelis įstatymo projektas iš minimo paketo visgi prieš šv. Kalėdas priimtas: tai Dokumentų ir archyvų įstatymo pataisa, pasiūlyta Seimo nario Petro Gražulio.

Seimas palengvino priėjimą prie Nacionalinio dokumentų fondo ypatingosios dalių archyvų, kuriuose sukaupta informacija apie sovietų specialiųjų tarnybų veiklą Lietuvoje. Pataisa numato, kad priėjimas prie Nacionalinio dokumentų fondo ypatingosios dalių archyvų, kuriuose sukaupta informacija apie sovietų specialiųjų tarnybų veiklą Lietuvoje. Pataisa numato, kad priėjimas prie Nacionalinio dokumentų fondo ypatingosios dalių archyvų, sujungintos buvusio okupanto specialiosios tarnybos su nepriklausomos Lietuvos saugumo tarnybomis ir jų abiejų operatyvius duomenis vienodai siūloma išlapinti. Tą absurdą iš Lietuvos Respublikos įstatymų būtina pašalinti vardan nacioninio saugumo. Pirmieji žingsniai jau žengti. Trims šio įstatymo paketo projektams prieš mėnesį po svarstymo priartata. Pusė darbo jau padaryta, reikia jų užbaigti", – ragino P. Jakucionis.

Priėjimas prie dokumentų, kuriuose yra informacijos, susijusios su asmenimis, prisipažinusiais slapta bendradarbiavus su SSRS specialiosiomis tarnybomis ir įrašytais į prisipažinusiu asmenų įskaitą, taip pat atvejais, kai nuo SSRS specialiųjų tarnybų nukentėję asmuo pareiškia savo valią dėl duomenų apie jį naudojimo ribojimo iki jo mirties, bus ribojamas.

Įstatymu taip pat bus ribojamas priėjimas prie dokumentų, kuriuose yra informacijos apie asmens privatumą gyvenimą. Priėjimas prie tokų dokumentų bus ribojamas 30 metų po to asmens mirties, o jei asmens mirties data nenustatyta – 100 metų nuo to asmens gimimo.

Ingrida VĖGELEYTĖ

2006 m. gruodžio 21 d.

Tremtinys

Nr. 48-49 (733-734)

9

Mano mamos gyvenimas

Mama Ona Stankienė gimė 1899 m. lapkričio 18 d. Gyveno Daugėlalių k., Rietavo valsč., Telšių aps. vyro tėvų – bajorų Stankevičių 45 ha ūkyje. Jame nuo seno gyveno seneliai ir proseneliai. Vėliau tėvelis pradėjo visur rašytis trumpai – Stankus. Dėdė Stankevičius iš Amerikos atveždavo daug dovanų ir savo dalies iš ūkio nemė – tik auginkit vaikus. Mama mane pagimdė vienuoliktą, bet užaugo me septyni vaikai.

Atėję sovietai į mūsų šeimą žiūrėjo kaip į „buožes“. Jau 1940 m. iš mūsų 45 ha liko tik 30 ha. 1944 m., kai sovietai pradėjo imti jaunus vyrus į kariuomenę, du mano broliai Vaclovas, g. 1922 m., ir Stanislovas, g. 1925 m., nusprenude, jog neisėjokupantų armiją tarnauti, slapstėsi. Tėvukas jiems nešdavo maisto ir drabužių. Kai sovietai paskelbė amnestiją visiems pasipriehinimo dalyviams, pažadėis patikėjo ir mano broliai. Nuvyko į Telšių registracijos punktą, bet negavo jokių dokumentų. Tik tuos popierius pažadėjo atsiusti. Enkavėdistai brolius kartu su Stasiu Kauliumi sulaikė prie Minijos tilto, šalia Stalgėnų kaimo. Suėmė, surišo rankas, sumetė į mašiną ir nuvežė į Rietavo „stribynę“, ten mu-

še, kankino. Mama kiekvieną dieną nešdavo maisto, bet vieną dieną jų neberado – sakė, kad išvežė į Telšius atiduoti dokumentų. Tuo pačiu metu mūsų namuose enkavėdistai darė kratą: išvertė šieną, malkas, šiaudus, spinas, visk „apvertė aukštyn kojom“ ir ką rado, déjo į kišenes ar vežimą. Sesuo Jadvyla, g. 1923 m., atpažino stribų vežime brolio batus. Tada jie pasakė, kad brolių nebéra gyvų... Kai mama nuvažiavo atsisiimi sūnų palaikų, enkavėdistai neleido vežtis namo, įsakė kasti duobę ir laidoti kaip šunis. Mama verkė, alpo, maldavo, kol buvo leista vežti tiesiai į kapines. Tačiau brolis Vladislovas, g. 1931 m., juos parvezė namo.

Kitą dieną auštant vėl kiemas buvo pilnas stribų – apžiūrėjo trobą, išsivedė tėvuką Vladislovą Stanką, g. 1893 m. Tėvukas atsisveikino su vienais, pabučiavo kryžių. Jau prieangyje jį mušė ir tardė, o nusivedė į palaukę nužudė. 1945 m. rugpjūčio 5 d. bekuonio ir sermenų tyliai palaidojome tėvuką ir brolius Rietavo kapinėse. Mamos gyvenimas pavirto pragaru: kas kur nutikdavo, buvome kalti mes – „buožių ir banditų“ šeima.

Per tą savaitę Daugėlalių k. nuždyti septyni: mano tėvas ir broliai Stankai, Stasys Bernotas, Jonas Songaila, Antanas Grižilas ir Stasys Kaulius.

Brolis Petras, g. 1927 m., nepildės stribų pageidavimą, buvo suimtas ir nuvežtas į Rietavo daboklę. Grįžo po savaitės. Rietavo stribų iki ištremimo namus plėše dar daugelių kartų. Jie –

Vinta, Žilinskas, Venckus ir Rudė, buvo turtingi: partizanų batai, brangenybės, grūdai, lašiniai, pavogtas ištremtu turtas...

1948 m. gegužės 22 d. mamą su penkiais mažais vaikais: Petru, g. 1927 m., Vladislovu, g. 1931 m., Jadvylą, g. 1923 m., Zita, g. 1938 m. ir Liuciju, g. 1940 m., ištremė į Sibirą. Visus susodino į mašiną, nuvežė į Plungės geležinkelio stotį ir suvarė į gyvulininius vagonus. Mamos ašaromis vagono grotos numazgotos... Nusimovusi vestuvinį žiedą ir auskarus išmaiñė į duonos kąsnį. Mama susirgo, bet slaugėme vienas kitą ir su Dievo galba išlikome.

Mama Ona Stankienė

Nuvežė į Buriatijos Mangolijos Zaigrajevo r. Novo Iljinsko stotį. Toliau į Verchnią Arakorką, į Nariną, miško darbams ir geležinkelio statybai. Brolis Petras slapta mėgino pasitraukti į Lietuvą, tačiau buvo suimtas ir nuteistas 3 m. Kalintas Jakutijoje, Balagonocho lageryje. Po to vėl grąžintas į tremtį.

1957 m. kartu su mama grįzome į Lietuvą. Rietave mums pateikė pasirašyti raštą, kad per 24 val. išvyksime už Lietuvos ribų, tačiau mes nesirašėme. Tėviškė radome išardytą, viskas buvo nugriauta. Nuvykome į Klaipėdos rajoną. Saulažolių kaime mama išsinuomojo butą. Aš dirbau žemės ūkio susivienijime sandėlininke. Pažadėjo duoti butą už darbą išeiginėmis dienomis, bet kai sužinojo, jog esu tremtinė, pasakė: „Mes neturime butų savo žmonėms, o tu – tremtinė, ne mūsų žmogus“, – atidarė duris ir pridūrė: – „Lauk!“

Kai mano draugas Kazys Šimkus grįžo į Sibiro, ištakėjau už jo. Gargžduose pasistatėme namą, į kurį parsivežėme mamą ir invalidę seserį Zitą. Išgyvenome kartu 22 metus. Sesuo Zita susirgo ir 1976 m. mirė. Mama ją palaidojo Rietavo kapinėse prie tėvuko. Kai susirgau aš – mamą išsivežė Jadvyla. Ten mama išgyveno trejus metus. Mirė 1988 m. kovo 12 d. Palaidota Rietavo kapinėse šalia vyro. Brolis Petras mirė 1995 m., Vladislovas – 2003 m. Likome dviese: Jadvyla ir aš, Liucija.

Liucija ŠIMKIENĖ,
LPKTS Klaipėdos r. filialo narė

Prisimenu Ją tokią...

Mano mama Karolina Lapinskaitė-Bagdonavičienė gimė 1896 m. Ukmegės aps. Musninkų valsč. Čiobiškio sen. Rusių Rago kaime. Ištakėjė už kaimyno Aleksandro Bagdonavičiaus. Seima sulaukė keturių sūnų – Felikso, Vytauto, Alekso ir Albino.

Vykstant žemės reformą, tėvai – smulkūs ūkininkai išskelė į vienkiemį. Gavę 14 ha smėlingos žemės kūrėsi kaip sugebėjo. Brolis Vytautas mokėsi Žemės ūkio mokykloje, vėliau dirbo Čiobiškio pašte, vyriausias iš mūsų – Feliksas – 1938 m. išėjo tarnauti į Lietuvos kariuomenę, gavo puskarininkio laipsnį. 1940 m. buvo sužeistas ir užėjus sovietams grįžo namo.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, Čiobiškyje būrėsi partizanai. I jujų gretas išstojo ir brolis Feliksas. Tačiau būrys greitai buvo likviduotas. Brolis Vytautas dirbo Musninkuose. Antrą kartą užėjus bolševikams, grįžo namo. Mūsų apylinkėse pasirodė Jonas Misiūnas – Žaliasis Velnias. Jis organizavo jaunų vyrų – partizanų būrių. Du mano broliai nė kiek nedvejdami išitraukė į jujų gretas. 1944 m. ruđenį brolis Feliksas-Barsukas tapo būrio vadu, Vytautas-Topolis buvo paskirtas štabo raštvedžiu. Broliai kartu su kitais partizanais slapstėsi netoli namų. Aš dar mokiausiu ir tapau to partizanų būrio ryšininku. Perduodau žinias apie stribus ir atlikau man patiketas užduotis.

I mūsų namus dažnai ateidavo partizanai. Mama juos pamaitindavo, aš tuo metu eidavau sargybą. 1945 m. brolis Feliksas-Barsukas buvo paskirtas kuopos vadu, aš, kaip ryšininkas, davau priesaiką partizanams.

Dažni nekviesti svečiai namuose tapo ir stribai. Buvo tokiai, kurie gerai pažinojo brolių Vytautą ir kurį laiką jo nematydam reikalavo pasakyti, kur jis yra. 1945 m. liepą Musninkų stribų va-

das T. Stankevičius žiauriai sumušė tėvą. Po šio įvykio jis tapo invalidu. Po brolių Vytauto ir Felikso žūties tvirtai nusprendžiau išeiti pas partizanus, bet jie patarė kol kas likti namuose. Žinojome, kad būsimė ištremti. Slapstėmės, kas kaip įmanydami – mama gyveno pas savo seserį Janonių kaime, aš buvau išsikasė bunkerį ir slapsčiausiai. Tėvas naktimis nakvodavo krūmuose. Tačiau 1948 m. gegužės 22 d. ryte stribai, nieko neradę mūsų sodyboje, suciupo tėvą, išėjus į pievas perkelti arklio. Neleidę net duonos pasiminti išvežė į Igarką, į invalidų namus. Musninkų KGB pradėjo ieškoti manęs. Tada tvirtai nusprendžiau pasitraukti pas partizanus. Mūsų sodyba buvo apgyvendinta. Po kiek laiko motina grįžo namo ir prižiūrėjo ten gyvenusiu vaikus. 1957 m. iš Sibiro grįžo namo ir tėvas.

Mūsų partizanų būrių aplankydavo mano mama. Visada atnešdavo maisto. Susitikimai su ja man teikė stipribes. 1951 m. gegužės 15 d. bunkeris, kuriaame gyveno keli partizanai, buvo išduotas. Surengus pasalą, bunkeryje buvau tik aš vienas. Mane suėmė. Buvau nuteistas 25 m. lagerio, 5 m. be teisių ir išvežtas į Vorkutą. Motina išlaikė dar vieną skaudų smūgį. Ten retkarčiais lankydavo tik jos siuntiniai. Kai po kelerių metų galėjome lageryje šiek tiek „užsidirbtini“, siunčiai jai nedideles sumas pinigų, kad galėtų išgyventi sunkias dienas.

1959 m. iš lagerio grįžau pas paliegius tėvus. Aukščiausiasis juos pašaukė dar neįšaušus Atgimimo rytui. Abu palaidoti Širvintų, o broliai – Čiobiškio kapinėse. Mūsų sodybos nebėra. Jos vietoje pastatytas atminimo kryžius. Jame įrašyti tėvų – partizanų rėmėjų ir žuvusių brolių: Felikso-Barsuko, Vytauto-Topolio, ir mano – Albino-Vingio vardai.

Albinas BAGDONAVIČIUS

Prisiminimai apie tėvą

Ne tik mamos, bet ir tėvai būna nuostabūs. Vienas iš tokių buvo ir mano tėvas, kuris labai rūpinosi mumis, vaikais, ir kuris už savo šeimą Sibiro platybėse paaukojo gyvybę.

Mano tėvas Antanas Rumelaitis, g. 1906 m. Griškabūdyje, buvo Šakių-Sintautų policijos viršininkas. 1939 m. užėjus sovietams, jam buvo pasiūlyta eiti tarnauti į miliciją. Tačiau tėvas pasakė: „Aš savo Tėvynės neišduosiu.“ Kada jis atleido iš darbo, jis su šeima, kurioje augome trys vaikai, išvažiavo į žmonos tėviškę, Pavilkinius.

Ankstų 1941 m. birželio 14 d. rytą sulojo sunys ir tėtis per langą pamatė atvažiavusią sovietų mašiną. Jis tik spėjo pasakyti mamai, jog atvažiavo jo suimti, ir iššokęs per langą į sodą ilipo ir pasislėpė aukštame medyje. Milicininkai paklausė mamos, kur vyras, ši atsakė, kad nežinanti. Visur apieškojė ir neradę pasakė: „Areštuosim tave su vaikais ir tavo vyras atsiras.“ Taip ir padarė. Liepė mums visiems kuo greičiau lipti į sunkvežimį. Močiutė dar praše, kad paliktu nors mane, nes aš tuo metu buvau tik 9 mėnesių, bet milicininkai pasakė, kad nė vieno pa-

likti negali. Ir taip mes visi buvome nuvežti į geležinkelio stotį ir suvaryti į gyvulinį vagoną.

Tėvas medyje viską matė. Parėjės namo anytai pasakė, kad jo šeimą išvežė dėl jo, kad jis vis tiek be šeimos gyventi negalės. Visą naktį praverkės, ryte atėjo į miliciją ir pasidavė. Milicininkai tai įvertino ir padarė išimtį – tėvo neatskyrė nuo šeimos.

Pirmiausia mes nuvežė į Bijską, Altajaus kraštą, kur labai karštos vasaros. 1942 m. rugpjūčio pabaigoje išvežė į Šiaurę, kur niekada nebūna vasaros. Mūsų tėvelis Altajaus krašte ir Sibiro platybėse dirbo sunkiausius darbus. Pats nevalgydavo, savo davinį atiduodavo mums, vaikams. Savęs nė kiek negailėdamas gelbėjo mus nuo bado, šalčio, maitino ir šildė, kad tik mes, jo vaikai ir žmona, liktume gyvi. Mirė 1955 m., sulaukęs 48 metų. Palaidotas Jakutijoje, Peleduj gyvenvietėje. Tėvelis visada liks mano širdyje. Norėčiau ir linkiu, kad būtų daugiau tokių tėvų, kurie šitaip aukotųsi dėl savo šeimos.

Elena RUMELAITYTĖ-STAKIONIENĖ

“Žuvome laisvi”

Toks lakoniškas, visiems lietuviams suprantamas užrašas ant metalinės tvorelės vertelių pasitinka prie paminklo partizanams užklydujus Klebiškio miško pakraštyje praeivį.

Ištisus dešimtmečius tik kuklūs samonoti kauburėliai, dulkėm apneštas kryžius ir prieš jį pasodintas, niekuomet nepajégiantis dėl šviesos stokos pilnai pražysti bijūnas saugojo žiauraus bolševikų teroro aukų rimtį. Lieknakamienės pušys su išpaustu kryželiu žymėmis, tada dar liaunos pušelės, savo paunksmėje prieš 46 metus pri-glaudę partizanų kūnus, šlama Amžinajį atils Jurgui Paužai, broliams Andriui-Spirgiui ir Petru-Šeškui Juodsukiams, Stasiui Stakučiui-Kirminui, Juozui Morkūnui-Rambynui ir Pranui Kazlauskui-Vampyru.

Kaip paminklo fundatorius ir pagrindinis statytojas jaučiu pareigą padėkoti visiems geros valios žmonėms, padėjusiems įgyvendinti man svarbiausią pastarujų metų darbą. Visų pirma, dėkoju arčiausiai šios vienos gyvenančiam ūkininkui Leonui Vilkui, per tuos tamšius stagnacijos dešimtmečius prižiūrėjusiam kapus, bei Pakiauliškio kaimo žmonėms, išsaugojusiems čia palaidotų kovotojų atminimą.

Pirmieji šių kapų sutvarkymo darbą pradėjo Prienų r. partizanų kapaviečių tvarkymo iniciatorė Birutė Joneliene su Išlaužo vyrais: Antanu Martusevičiumi ir Juozu Kižiu. Jau 1990 m. rudenį jie aptvėrė kapus metalo tvorele. Mano minti dėl paminklo formos ir visos kapavietės kompozicijos puikiai suprato architektas Leonas Juozonis ir parengė projektą. Nuo ankstyvo pavasario i Klebiškio šiliuką – paminklo statybos vietą, brolių Vinco ir Vyto Gribauskų (partizano J. Morkūno sūnėnų) pastangomis, pradėjo „riedėti“ surinkti akmenys. Iš jų didingą statinį – „piramidę“ –

sukrovė auksinių rankų meistras Aleksandras Gumauskas. Ačiū, meistre, už kruopščiai suguldytus akmenis.

Dėkoju Antanui Paužai iš Prienų, statybininkui darbų vykdymo tiekėsi statybines medžiagą. Kęstutis Andžiulis – Rambynos sesers sūnus – pagamino paminklo viršūnei kryžių ir antkapinių kryželių komponentus bei paruošė vardines lenteles. Man beliko išpjaustyti kai kurias apdailos detales ir sutvirtinti kryželius.

Nuoširdžiai dėkoju Pakiauliškio k. ūkininkams Albinui Šukui ir Alfonsui Ruseckui, buvusiems partizanams Alfonsui Slaninai-Zvirblui, Jonui Sendzikui-Ožiui, Stasiui Dambrauskui-Briedžiui, buvusiems politiniam kaliniams Albinui Skučui, Antanui Kaminskui, Alginiui Kreivėnui, Vidui Bliūdžiui, Alfonsui Paužai, agronomui Bubniui, Mindaugui Marčiulionui, Gintautui Puzui, Henrikui Stašaičiui ir V. Pancernai.

Piniginėmis aukomis parėmė partizanų artimieji: P. Kazlausko sesuo Puzienė, brolių Juodsnukių sesuo Antosėlė, brolio sūnus Juozas Juodsnukis, Paplauskų šeima, Vincas Griebauskas, Degimų k. ūkininkas Antanas Ruseckas, jo brolis Stasys Ruseckas, Lekėčių girininkas. Nuoširdus ačiū! Dėkoju Pranui Krišnickui – partizanų Išganaičių: Juozo-Dédės, Klemensu-Sūnaus ir likusio gyvo Antano Barsuko, sūnėnu už suteiktą didelę pagalbą.

Zuvusiuju antkapius gražiomis megztomis trispalvėmis juostomis papuošė buvusi partizanė Kastancija Morkūnaitė-Ramutė, Rambynos sesuo ir bendražygė. Buvės Dešinio kuopos partizanas Klemensas Jonyka-Riešutas žuvusiu kovos draugų atminimui organizavo bažnytinės ir paminklo pašventinimo apeigas.

Vytautas JUODSNUKIS

Išsaugokime lietuvių tremtinių kapines

Jau pusė amžiaus mus skiria nuo to laiko, kai lietuviai pradėjo grįžti iš tremties į Tėvynę. Si nuotrauka liudija atsisveikinimo su vergija ir pasilikusiais amžiams gulėti Buriatijos žemėje mūsų tėvynainiais, akimirką.

Ilkos ir kitoms kapinėms yra parengtas juridinės apsaugos projektas. Joms siūloma suteikti kultūros paveldo vertybų (genocido istorijos) statusą. Deja, mūsų valstybė tuo pasirūpinti neskuba. Nuoseklios valstybės politikos, kaip tvarkyti ir išsaugoti didžiulėje buvusios SSSR teritorijoje lietuvių kapines, nėra. Gal lükuriuojama, kol genocido aukų pėdsakai išnyks ir neberekės prisiimti atsakomybės dėl jų apsaugos. Be nuolatinės

Politikos liūtas

(atkelta iš 3 psl.)

Jis taip pat buvo vadinamas oportunistu, kadangi pakeitė dvi partijas. Tačiau viską atsvérė tai, kad jis buvo kovotojas. Sebastianas Hafneris apie Čerčili rašė: „Čerčilio fenomeno niekada nesuprasi, jei ji traktuosi tik kaip politiką ar valstybės veikėją. Jis buvo kovotojas, kuris suprato, kad karvedybai priklauso ir politika“.

Daugiau nei dešimtmetį jis leido politinio gyvenimo nuošalyje, savo sodboje Cartvele, dirbo prie istorinių kūrinių, tapė, kandžiai kritikavo prisitaikėlišką Čemberleno politiką, kol likimas vėl jam netikėtai suteikė galimybę grįžti į didžiąją politiką.

Čerčilis įsivėlė į pasipriešinimą naciams, bet, pasak Hafnerio, ne tiek dėl politinių, kiek dėl instinktyvų priežascių, kadangi jam nepatiko Hitlerio nepatikumas, žiaurumas ir nenoras derėtis. Taip pat jis norėjo išgelbėti britų rasę ir krikščionišką jos civilizaciją.

Hitleris ir Čerčilis turėjo daug bendra – Hitleris buvo muitininko sūnus, tačiau viską darė vienas, Čerčilis gimė gausioje šeimoje, tačiau visada buvo atskyrėlis. Mokykloje jam nesisekė matematika, lotynų kalba, iš jo buvo tyčiojamas, duktart neįstojo į kadetų mokyklą, tik iš trečio karto buvo priimtas į kavalierius. Po tévo mirties Čerčilis pasijuto laisvas. Skaitė filosofiją, istorikų veikalus, troško nuotykių, 1898 m. dalyvavo kavalierų atakose, taip pat buvo ir karo reporteris, paraše knygą apie mūšį prie Omdurmano (Sudanas). 1899 m. būrų karo metu, kaip reporteris, buvo paimtas į nelaisvę. Apie išpudingą savo pabėgimą jis paraše dar išpudingesnių reportažų.

Hitleris taip pat norėjo būti heroini, save laikė iš kariu, ir menininku. Vis dėlto abu buvo blogi strategai,

dažnai pervertinantys savo jėgas.

Per pirmąsias savaites po paskyrimo premjeru Čerčilis laimėjo karą. Jis tada sakė: „Nieko negaliu jums pažadeti, tik kraują, vargus, prakaitą ir ašaras“. Susirémimas ties Diunkirchenbu buvo lūžio taškas kare, Hitleris supratė klydės, o Čerčiliui pavyko išgelbėti 338 tūkst. britų ir prancūzų kareivių. Nors prieš mūšį lordas Halifaksas, iš tikinės Hitlerio pranašumu, siūlė nusalinti Čerčilį ir tarpininkaujant Italijai sudaryti taiką su Vokietija, o generalas Bernardas Montgomeris abejoją britų karių sugebėjimais, tačiau Čerčilis pareiškė: „Tautos, pralaimėjusios karus, vėl kažkada sustiprėdavo ir tapdavo galingos, o pasidavusios visada sulaukdavo galos“.

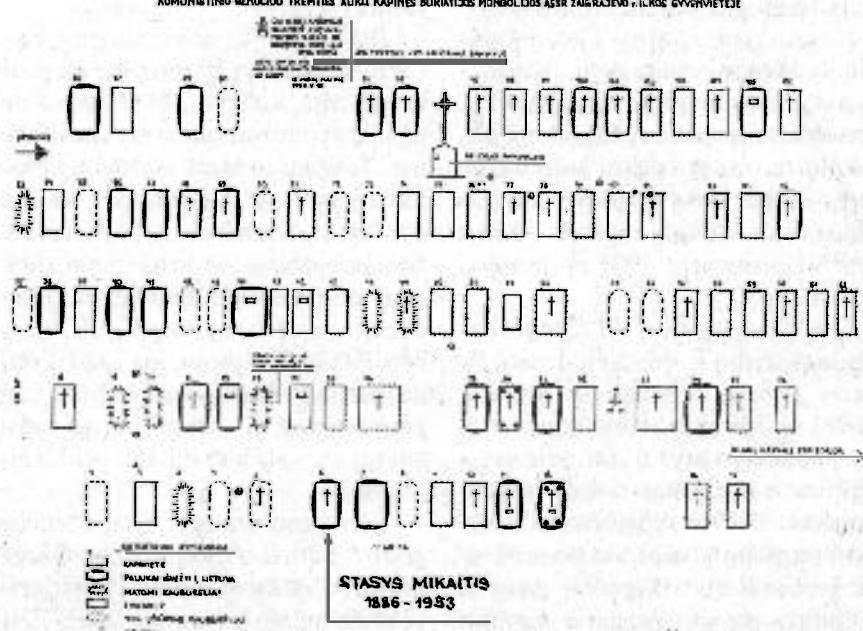
Tačiau kai 1941 m. Hitleris užpuole Sovietų sąjungą, Čerčilis nekenčiamam priešui ištiesė ranką sakydamas: „Niekas nebuvo didesnis komunizmo priesas nei aš. Ir aš neatsiimu savo žodžių, bet viskas nublanksta esant dabartiniam įvykiams. Kiekvienas vyras, kiekviena valstybė, kovojančių prieš nacizmą, turi visišką mūsų palaikymą.“ Tuo metu jis jau nebegalėjo priimti sprendimų. Visas pasaulis buvo pasidalijęs tarp Ruzvelto ir Stalino.

Abiejų veikėjų neliko panašiu metu: Hitlerio kūnas buvo sudegintas prie jo bunkerio, Čerčilis buvo nustumtas nuo politinės scenos, tauta nuo jo nusisuko.

Čerčilis buvo poetas ir svajotojas. 1953 m. jam buvo suteikta Nobelio premija. Istorikas ir Čerčilio biografas Viljamas Mančesteris teigia: „Jis, ypač savo istoriniai kūriniai, buvo vienas didžiausių amžiaus stilistų romantikų, karalaičių didvyris, paskutinis Viktorijos epochos astovas – epochos, kurioje britų liuto riaumojimas privertė pasaulį nutilti.“

Parengė Jonas BALNIKAS

KOMUNISTINO GENOCIDO TREMTIES AUKŲ KAPINĖS BURIATIOS MONGOLIJOS ASSR ZAI GRAJEVO ILLIOS GYVAMVIEŽE

Ilkos kapinių plane 6-uoju numeriu pažymėtame kape buvo palaidotas Stasys Mikaitis (1886–1953)

priežiūros, rūsčioje gamtoje, kartais piktaivalių žmonių rankomis jau daugelis kapinių sunaikinta – tuščius istorijos lapus palieka represinių struktūrų padaliniai. Kaip nebūtų keista, bet baltuojančius puslapius galime užpildyti patys tiesiog nieko neveikdami.

Gal kas nors atsiliaips į šią trumpą žinutę ir papasakos, kaip susiklostė šių žmonių likimai, ar yra jų vaikai ar jų vakių. Gal kuris buvo ten apsilankęs – įdomu, kaip pasikeitė anie tolimi ir rūstūs kraštai, ar labai sunyko kapinės? Jonas LUKŠE

Sunkiausia rašyti apie save. Tačiau kartais tenka.

1948 metų pavasaris. Prieš 22 metus, 1926-ųjų balandžio 19 dieną, skardus mano balsas pirmąkart išsiliejo į eglę viršūnių tankmėse perinčių vanagų klyksmo simfoniją. Tankia Švenčiaviškio girios eglę, lazdynų, šermukšnių ir drebulių sieną nuo išorinio pasaulio atskirtoje apie 5 ha dirbamos žemės laukymėje – vanagu, peslių kalystės apsuptyje formavosi pirmasis mano pasaulio supratimas.

Visus pauglystės metus praleidęs uždaroje miško laukymės erdvėje ir pačioje girioje, tapau neatskiriamas jos dalimi. Jau ankstyvoje vaikystėje jaučiaus esąs miškininkas ir dažniausiai žaidavau bei imituodavau mūsų eigulio "Pajmat" elgesio manierą...

Siekis tarnauti tėvynei

Netruko prabėgti vaikystės ir pradinio mokslo metai. 1941-ųjų pavasarį baigęs šešis Šilavoto pradžios mokylos skyrius, rudenį jau buvau Prienų "Žiburio" gimnazijos moksleivis. Tai buvo palankiausi mano brendimui metai. Šviesios atminties "Žiburio" gimnazijos direktoriaus kun. F. Martišiaus ir jo sutelktų auklėtojų įskiepytas tvirtas pareigos supratimas tarnauti savo tėvynės Lietuvos ateiciai tapo pagrindiniu mano siekiu.

1944 metų rudo – skausmingiausias mano gyvenimo momentas: Rytų okupantų šaukimas "vaduoti Berlyną" užtrenkė gimnazijos duris. Tapęs okupacines sovietų armijos "dezertyru", geru žmonių padedamas pora metu "pajaunėjau" ir galėjau gyventi legaliai.

1945 metų pavasarį išsiliepsnojusi partizaninė išsilaisvinimo iš bolševiku vergijos kova įsuko ir mane į pasvytiųjų Laisvės kovotojų – partizanų žvalgybinės veiklos sūkurį. Dirbdamas Šilavoto valsčiaus vykdomojo komiteto buhalteriu, pradėjau bendradarbiauti su Geležinio Vilko rinktinės partizanais ir štabo pareigūnais.

1946 m. kovo 19 d. žuvus Geležinio Vilko rinktinės štabo nariui Miškinui, įtartas, jog esu rinktinės vado, buvusio gimnazijos klasės auklėtojo ats. ltn. J. Stravinsko-Žiedo informatorius, buvau suimtas. Marijampolės aps. NKVD viršininko, Telšių būdilio kpt. P. Raslano sukurtos sadistų grupės – A. Greiso, vertėjo K. Martusevičiaus ir kitų tardytojų "išmėsinėtės", iškentėjės žiauriausius tardymus, po trijų savaičių trūkstant įkalčių buvau paleistas laisvén.

Reikia kažko griebtis

Nuo 1946 m. gegužės iki 1947 m. liepos gyvenau Marijampolėje, dirbau Taupomosios kasos Nr. 6766 inspektoriumi. Liepos pabaigoje einantį iš geležinkelio stoties sulaikė čekistų ir MGB kareivių grupė. Atvedę į MGB būstinę bandė užverbuoti, kad sekčiau Žemės ūkio skyriaus darbuotojus, agronomus. Gavęs dvi dienas "apsigalvoti", iš Marijampolės pasitraukiai ir grįžę į tėviškė Švenčiaviškio girioje bei pagiriaiš ganydavau tėvų karvutę...

Vietoj girininkijos – Vorkutlagas

1948 metų vasara. Jau metai, kai aš bedarbis... Ateitis be perspektyvos... Reikia kažko griebtis... Radęs "Vilniečių laikraštystė" skelbimą, jog komplektuoja studentų grupę į Lietuvos žemės ūkio akademiją, nusprenaudžiau – būsiu girininkas.

Žolinių – rugpjūčio 15 dieną, į mūsų sodybą atėjo grupė Geležinio Vilko partizanų. Švenčiaviškio girioje, tankiai suželusio buvusios biržes jau nuolyno aikštelyje, praleidome visą dieną. Tėcio organizuota piemenukų žvalgyba Švenčiaviškio pamiskėse pavojaus neskelbė ir diena praėjo raimai. Pavakare, prieš išsiskiriant, rinktinės vadadas Tigras ir dar iš gimnazijos laikų pažystamas štabo adjutantas Pranas Kleiza-Rytis mano sprendimui išvykti į Kauną mokytis pritarė. Temstant užmaskavę stovyklos žymes išsiskyrėme.

Pakilęs anksti ryte išėjau į Kauną.

Pradėjo pildytis sena mano svajonė – aš Žemės ūkio akademijos studentas. Spalio pradžioje prasidėjo kiek uždelsta mokslo metų pradžia. Mus, studentus naujokus, apgyvendino "Pieno centro" viršutiniame aukšte. Tačiau po mėnesio musų grupė paskyrė bendrabutį Kęstučio g. 29 a, antrame aukšte. I paskaitas eidavome į buvusius Žemės ūkio ministerijos rūmus Kęstučio g. 15 (abar Kęstučio g. 27). Kasdien eidamas pro carienės Jekaterinos laikais statytą Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą – "geltonukę" net nepagalvojau, kad čia miškininko studijas pakeis bolševikinės "kumščio ir nagano" teisės praktika "stažuotė".

Su partizanais

Vasario pradžioje, sekmadienį, išsirošiau į Aleksotą. Žengiant iš Seinamiesčio naujojo Aleksoto tilto dešiniajā puse priėsais mane tartum iš tilto pakėlimo bokšto "iššoko" seniai matyti partizanai: Juozas Išganaitis-Dédé, Birutės rinktinės Žiedo kuopos vadas ir būrio vadas Vytautas Kabašinskas-Litas. Vilniaus gatvėje priešais Katedrą buvusioje užkandinėje išgérėme arbato ir sutarę pavakare susitiki konspiraciame bute prie šv. Antano bažnyčios išsiskyrėme. Buvasi "Žiburio" gimnazijos bendraklasį Lita pasikviečiai į bendrabutį. Trumpais kaimiškais rausvo avikailio kailinukais vilkintis partizanas nei einant per miestą, nei bendrabučio studentams įtarimo nekėlė. Kurso draugas Gudzinevičius pavaišino mus studentiška, ant primuso virta sorų koše ir puodelių arbato. Bendrabutuje ilgai neužsibuvome.

Vakarodami Rimvydo gatvėje pas

"Onutę", aptarėme ryšio palaikymo perspektyvas, partizanų spaudos platinimo reikalus. Su Litu analizavome keleto mūsų buvusių bendraklasų žiburiečių partizanų žūties aplinkybes. Temų pokalbiams netrukė.

Sutarę Užgavėnių "blynus" valgyti kartu Dédės ir Lito numatytoje jų remėjų sodyboje, kažkur netoli Kauno, gerokai po vidurnakčio pakilome žygiai. Linksmai klegėdama trijų vaikinų ir dviejų merginų grupelė pro Zoologijos sodą ir Dainų slėnį žengėme geležinkelio stoties link. Senų stoties pastatų užgriodintame perone belaukiant traukinio Maskva-Kaliningradas prie mūsų grupelės prikibo du geležinkelio milicijos pareigūnai. Nedrįsdami reikalauti vyrų dokumentų, pareigūnai prisistatė prie merginų. Dédė sesuo "Valytė", išvengusi

Įsipainiojės skundikas

1949 m. vasario 12 dieną buvau priimtas akademinių sporto klubo LŽŪ akademijos kolektyvo nariu. Pažymėjimą Nr. 192 išsaugoju iki šios dienos. Išliko ir kelių mūsų kurso studentų grupinė nuotrauka Karo muziejaus sodelyje prie "Knignešio" skulptūros.

Esu nepaprastai nustebintas, jog LŽŪ akademijos dokumentuose yra ir mano asmens paliktas pėdsakas.

Žemės ūkio akademijos savaitraštyje "Žemės ūkio specialistas" prorektorius P. Mečislovas Treinys straipsnyje "Vienos niekšybės anatomiija" mini kelių šmeižikų ir skundų kurpėjų pavardes, jų pastangas kompromituoti garbius akademijos dėstytojus.

Vytautas Juodsnukis prie paminklo žuvusiems bendražygiam

"Vesna" tremties, slapstési, o mano sesuo Izabelė dokumentų paprasčiausiai nesinešiojo. Giliai rankas panardinę kišenėse partizanai Dédė ir Litas juokavo: "Ką mes pasakysim mamoms, jeigu dukteris "raštavos" milicija?" Netrukus vienas milicininkas kažkur dingo... Vengdami rimtesnio pavojaus, Dédė ir Litas perono sandeliukų labirintais pasitraukė Nemuno link. Milicininkas atsargiai nusekė paskui. Aš su merginomis netrukdomi nužingsniavome į miestą.

Iki Užgavėnių žinutės iš partizanų nesulaukiau. Tarsi pati Lemtis lémė, jog nedalyvaučiau toje sueigoje...

Už Viršužiglio, kitoje Nemuno pusėje, Debintos kaime pas Garmus vasario 13 dieną švenčiant Užgavėnės Panemunės MGB dalinys išsiveržė į Garmų sodybą. Iššokę per langus partizanai Dédė ir Litas sužeisti pasitraukė. Ryte kraujė pėdsakais pasekę, čekistai su šunimis sužeistą partizaną surado. Dviem pistoletais atsišaudęs kuopos vadas Dédė, nukirstomis kojomis, buvo suimtas. Vežamas į Panemunę, kelyje per Gervėnupio mišką Dédė perkando sesers "Valytės" atlape išiūtą ciano ampulę.

Vienas skundikas rašė: "Drg. N. smaugė klerikalų kritiką (...) Aš išstodavau prieš klasę su materialistiniu žmogaus kilmės aiškinimu. Draugai, žinoma, reakcingi, kurių pusėje buvo didesnė dalis, juokdavosi, neva aš iš beždžionės kilęs. N. manęs nepalaikė, nors kaip direktoriui reikėjo (...). Negaliu tvirtinti, ar jis žinojo, kad V. Juodsnukis (buvo kursantas,abar nuteistas 10 metų) nacionalistas, bet jam nuolaidžiau (...). Jis gal norėtų mus užmarinti "nepriklausomybę", "lietuviškumo" nuodais (...)."

Kadangi skundiko parašas nelabai iškaitomas, "tas, kuriam reikėjo", parašau išsifravo ir išrašė savo ranga: "Karalius".

Skundikas Karalius, (aš jį gerai prisimenu), galima sakyti, nelabai klydo: "nacionalistas" Vytautas Juodsnukis tikrai dalyvavo Laisvės kovų realijoje ir gerb. N. tikriausiai tai nujautė. Jei "beždžionžmogis" – skundikas būtų žinojęs, jog į bendrabutį "nacionalistas" buvo parsivedęs Lietuvos Laisvės kovotoją, Birutės rinktinės Žiedo kuopos II būrio vadą Vytautą Kabašinką-Litą, jau tada būtų nuskubėjęs į MGB būstinę...

Vytautas JUODSNUKIS

Vytautas

1949-ųjų pabaigoje atsidūrėme už Angaros, stibio kasyklose, Razdolnoje. Iš pradžių apgyvendino senose arkliðėse, vėliau – senose sukrypusiose lūnose. Nemaža grupė lietuvių, daugiausia suvalkiečių, iš Maklakovo pateko į 52-uoju numeriu pažymėtą moterų "bendrabutį". Iš Aukštaitijos buvome tik keturios. Mums patikoju suvalkietiška tarmė, linksmas būdas. Jos vis minėjo, kad kartu iš Maklakovo atvežė ir lietuvių vyru, bet juos laikinai palikę Motigino uoste padirbėti.

Ir štai gal po kokio mėnesio pasirodė jų bendrakeleviai. Juos apgyvendino vyru "bendrabučiuose". Bet vieną vakarą jie sugužėjo pas mus aplankyt "savo" moterų. Tuo metu ir aš gržau su drauge. Susipažinome. Mano draugė atkreipė dėmesį į du brolius, buvusius gimnazistus. Draugė buvo už mane truputį vyresnė ir žymiai protingesnė. Aš visa da stengiausi būti verta jos draugystės. Taigi ji nutarė, kad būtų puiku, jeigu mes imtume draugauti su tais broliais. Ji, kaip vyresnė, suvyresniuoju, o man labiau tiktujaunesnysis. Aš pritariau jos minčiai. Man jau buvo 17 metų (tieki pat ir jaunesniajam broliui) ir aš labai norėjau turėti vaikiną.

Gyvenome kaip pasakoje

Deja, likimas nusprendė kitaip. Daugiau dėmesio man pradėjo rodyti vyresnysis brolis, 19-metis Vytautas. Nors nebuvo toks gražus kaip jo brolis Algis, bet sužavėjo mane švelnumu ir intelektu. Pasirodo, buvome skaitę tas pačias knygas, todėl turėjome apie ką pasikalbėti. Dalydavomės ir savo vaikystės prisiminimais...

Vytauto ir Algio tévai, Lietuvos inteligenčiai, buvo ištremti 1941 m. iš Kauno. Vai kai tuo metu buvo išvykę į kaimą vasaroti pas tetą. Taip jie ir liko Lietuvoje. Tévelis pateko į lagerį, motina – prie Laptevų jūros. Vytautas nesiskundė, kad jiems buvę blogai tetos šeimoje. Bet man ypač įstrigo į širdį jo pasakojimas, kaip jis, kai būdavę labai sunku ir ilgu, užlipdavo į namo palépę, atsistodavo prie langelio į rytu pusę ir kalbėdavo mamai. Jam atrodė, kad mama turi išgirsti... 1948 m. trémė tetos šeimą ir juos – abu brolius. Tik pervežant iš Maklakovo į Razdolnou gal apsižiūrėjo, kad jie ne tos šeimos narai, ir juos su broliu nuo tetos

šeimos atskyré.

Vytauto motina tuo metu jau gyveno toliau nuo Laptevų jūros. Žuvies fabrike, ant Lenos kranto, dirbo buhaltere. Ir déjo visas pastangas, rašė į Maskvą, kad leistų susitikti su sūnumis, jau tapusiais vyrais...

O mudu tuo metu gyvenome tartum pasakoje. Kiekvienas susitikimas būdavo nuostabus. Mes dar nenorėjome ir negalėjome atsisveikinti su vaikyste. Susigalvodavome įvairių žaidimų: tai jis būdavo senukas, tingintis nulipti nuo pečiaus (nuo rastų krūvos), o aš – bobutė, kviečianti ji putros srēbtį, tai eidami keliu pradédavome šelti, kuris kurį nuvers į pusnį... Žaislavome ir juokdavomės iki ašarų. Arba jis imdavo mano ranką ir bučiudavo kiekvieną pŕštą atskirai, kiekvieną pavadinamas kitokiu vardu. Žiūrint vienas kitam į akis, kažkur dingdavo laikas ir erdvę. Jeigu tuo metu būtų kas nors paklausės, kodar man trūksta iki laimės, būčiau atsakiusi: "Nieko!" Tai kas, kad mes būdavome pusalkanai, tai kas, kad sunkiai dirbome, kad gyvenome ankstuoje "bendrabučiuose", miegodavome ant dviaukščių gultų, kad 18–20 žmonių galédavome išsivirti sriubos ant vienintelės krosnelės, esančios tame pačiame "miegamajame". Visa tai buvo niekis, palyginus su mūsų nuostabia draugyste, tyra vaikiška meile.

Išvažiavo...

Vieną kartą Vytautas atėjo į pasimatymą kažko sutrikęs. "Kvietė komendantas ir sakė, kad gavo dokumentus, ipareigojančius mus su broliu išsiusti į Jakutiją, pas mamą. Aš sakiu komendantui, kad norėčiau pasiimti ir tave kartu, bet jis atsakė, kad negaliama, dokumentai – tik mums su broliu". Aš pravirkau. "Bet aš galiu atsisakyti važiuoti, jeigu tu verki. Tada aš nevažiuoti", – sakė jis.

Prieš akis iškilo mažas vienės berniukas, pro palépés langelį rytu pusén besišaukiantis mamos. Viešpatie, ar aš turi teisę atsistoti tarp jo ir jo svajonės susitikti su mama? Juk galbūt tai vienintelė galimybė jovaikystės svajonei išspildyti. Ką gali žinoti, kur ir kada dar išblaškys mus likimas. Gal daugiau nebesuteiks jam tokios galimybės? Ar aš sugebėsiu pateisinti jo auką? Ar galėsi būti jos verta? Juk aš tokia nepraktiška. Gyventarytum ant pŕštų galų pasišiepusi tarp žemės ir dan-

gaus. O jei aš dar ką nors įsimylēsiu? Turint omeny mano temperamentą, greitą susižavėjimą, romantikos ilgesį, tai visai įmanoma. Ir ar tada ši dižiulė auka netaps mums abiem sunkiu akmeniu, slėgiančiu sāzinę ir trukdančiu būti laimingieiams?

"Aš neverksi. Tu privalai važiuoti pas mamą, juk tau vi-sada jos trūko. Jei bus skirta, mes susitiksime", – ir mes abu pravirkome. Aš laikiaus žodžio. Iki jų išvažiavimo neparodžiau ašarų. O kai būdavo labai sunku, išeidavau viena į kalmus, į taigą ir ten kaukdavau iki palengvėjimo.

Susitikome ir atsisveikinome

Ir susitikome... po 15 metų Lietuvoje. Ir jis, ir aš jau turėjome šeimą. Buvo ir antras susitikimas, dar... po 17 metų. Mes važiavome tuo pačiu autobusu, tik įskirtingus miestus. Susėdome autobuso gale. Jis paėmė mano ranką ir mes kalbėjomės, kalbėjomės... Apie viską: apie jaunystę, apie vai-kaičius, apie tuos metus, kuriuos praleidome toli vienas nuo kito. Šokinėjome nuo vienos temos prie kitos. Skubėjome, juk tiek daug turėjome vienas kitam pasakyti, o tiek nedaug laiko liko pabūti kartu. Autobusas jau įvažiavo į miestą, kuriame jis turėjo išlipti. Gatvės žibintų šviesoje pamačiau jo veidu riedančias ašaras. "Pati didžiausia klaida gyvenime, kad mes tada išsi-skyrėme", – pasakė jis ir karštais suspaudė man ranką.

Išlipome abu į autobuso. Atsisveikinom. Jis pabučiavo mane į lūpas, kaip tada pirmą kartą žvarbų gruodžio vakarą, kai už mūsų nugarą juodavo apaugę Sibiro kalnai. Tada jis pabučiavo į pasakė: "Mes jauni ir mūsų meilė bus jauna". Dabar jis nepasakė nieko. Aš ir pati žinojau, kad mūsų meilė nebus nei jauna, nei sena: tiesiog jai nebéra ateities. O už nugaros juodoja autobusas, į kurį aš tučtuojau turiu gržti ir važiuoti namo.

Atrodo, ir dabar aš jį matau apšviestą autobusų stoties žibintų ir mojuojanti mano nuvažiuojančiam autobusui.

Greitai sužinojau, kad jis mirė. Infarktas. Buvau patekusi į tą miestą ir labai norėjau surasti jo kapą, parymoti prie jo. Bet neradau. O gal jis ne tose kapinėse palaidotas, kur aš ieškojau?

Kiekvienais metais, mūsų jubiliejaus vakarą, uždegū žvakutę ir tyliai pasėdžiu viena savo kambarėlyje. Pasimeldžiu už jį...

Janina CIBIENĖ

Šeimos likimas

Ir šiandien didžiuojosi, kad 1943–1944 m. mokantis Alytaus mokytojų seminarijoje mano klasės auklėtojas buvo Adolfas Ramanauskas, vėliau – partizanų vadasis Ramanauskas-Vanagas. Jis mylėjo mokinius, rengė išvykas po gražias Dzūkijos apylinkes, mokė mylėti Tévynę.

Prieškary mokyklos klasėse ant sienos kabėjo kryžius, prieš pamokas įjoms pasibaigus kalbėdavome maldą. Per šventes visi kartu eidavome į bažnyčią, kartu švcs davome tautines šventes.

Lietuvių kalbą ir literatūrą mūsų klasės mokiniams dėstė mokytojas Kostas Bajerčius. Jis kalbėdavo taip įtikinamai ir nuoširdžiai, kad pamokų metu keliaudavome tarsi į pasakų šalį. Mokytojas diegė mintį, kad patys vertinėjais dalykai gyvenime yra sielos grožis ir Dievo bei Tévynės meilė, o dėl aukštų idealų karta reikia ir savęs atsižadeti.

Dabar, apmąstydamas savo mokytojų A. Ramanausko-Vanago ir Kosto Bajerčiaus kančias, jų pasiaukojimą žūti už Lietuvą, suvokiu, kokie didingi tai buvo Lietuvos sūnūs ir kitaip, nei dvasios milžinai, jų nepavadinsi.

Kai 1945-ųjų vasarą aušra skelbė naują dieną, ginkluoti kareiviai apsupo mano téviškę, kur gyveno seneliai, tévai ir aš, gržusiai atostogų į Kau-no mokytojų seminarijos.

Tévelis sirgo, tad kareivai jį gulintį įmetė į sunkvežimį. Mes sulipome patys. Nuvežė į Kupiškio geležinkelio stotį ir suvarė į gyvulinius vagonus. Po dvieju savaičių pasiekėme Komiją ir buvome išlaipinti Lazareto gyvenvietėje. Ten netoli buvo per taigą kalinių nutiestas apie 2000 km geležinkelis Kotlas–Vorkuta, grįstas žmonių kaulais ir kančiomis. Geležinkeliečių pasakojimu, klojant pabėgius ant kiekvieno krito po vieną kalinių. Darbingus virus, moteris ir paauglius išsiuntinėjo po miškus ir apgyvendino barakuose. Dirbome be išeiginio dienų, tad senukus, tévus lan-kydavome naktimis, o ryte – vėl išdarbą. Naktimis blakės ir

kiti "gyviai" neleido miegoti. Baraką šildė apversta skardos statinė. Prie jos kabinome šlapius drabužius. Maisto davi-nys buvo labai menkas. Iš Lietuvos siuntinius gaudavome atplėstus. Kad atitiktų nurodytą svorį, juose rasdavome plpty.

1947 m. birželį mano tévus išodino į baržą į Pečioras, Ižmos upėmis išgabeno į netoli speigiracijo esančius Siziabsko senelių namus. Tų pačių metų liepą slapta gržau į Lietuvą, tačiau didelės laimės neradau: nuolatos buvau persekojama, ieškoma.

Lagerių kankinys brolis Izidorius dirbo Vorkutos anglies kasyklose. Jis pasakojo, kaip ten buvo tyčiojamas iš politinių kalinių: viršininkai, varydami per pelkes, padengtas plonu ledu, suguldydavo kalinius lyg rastus ant ledo ir per juos sausomis kojomis perreidavo.

Vėliau brolis Izidorius buvo ištremtas į Novosibirsko sr. Michailovsko r. Ragovskyje kaimą. Jis pasiėmė pas save mamą, nes tévelis mirė Siziabsko senelių namuose. Ji labai norėjo gržti į Lietuvą, tačiau tuometinė Rokiškio valdžia į prašymus atsakydavo: jai čia vietas nėra. Sibiro platybėse senutė motina klaidžiojo iš vienos vietas į kitą vis prašydama leidimo gržti į Tévynę, bet, deja... Mama mirė 1957 m.

Brolis Izidorius vedė lietuviatę, buvusią politinę kalinę, ir netrukus po mamos mirties gržo į Lietuvą. Tévelių atminimui brolis Napoleonas, buvęs politinis kalinas, išdrožė medžio paminklą – Rūpintojėlį ir pastatė Kamajų bažnyčios šventoriuje. Jame įrašyti žodžiai: "Jūsų kapas – šalčio pastogė/ Jūsų kryžius – visa Lietuva".

Visi mano šeimos nariai, tarp jų – seserys Valerija ir Anelė, neišvengė gyvenimo rykščių. Už tai, kad mylėjome Lietuvą, aukojomės ir daug ko atsižadėjome dėl aukštėnių idealų, šviesesnės ateities, teko šventai ir prasmingai sumokėti.

Stefanija ČERNYTĖ

Užsiprenumeruokite savaitraštį "Tremtinys" 2007 metams!

Prenumeratos indeksas – 0117. Prenumerata kainuoja: 1 mén. – 5,20 Lt, 3 mén. – 15,60 Lt, 6 mén. – 31,20 Lt, 12 mén. – 62,40 Lt.

Vienas savaitraštio numeris kainuoja 1,30 Lt.

Kasmetinė „Tremtinio“ prenumerata Lietuvos paštai baigiamā kiekvieno mėnesio 22 d.

„Tremtinį“ siunčiame ir į užsienį. Prenumeratos kaina metams – 80 JAV dolerių.

Nepamirškite užsiprenumeruoti „Tremtinio“ – savo laikraščio! Paraginkite artimuosius, kaimynus ir gimines.

Likimas taip lémé, kad man su divizijos generolu Zenonu Gerulaičiu teko susitikti Naujojoje Vilnioje gyvuliame vagone, pačiomis siaubingiausiomis komunistų siautėjimo Lietuvoje dienomis, kai prasidėjo civilizuotame pasaulyje negirdėtas mažos tautos išgabentinas iš gimtojo krašto: žmonių gaudynės, areštai; ištisos šeimos su mažais vaikais, seneliais, nėščiomis moterimis buvo grūdami į prekinius vagonus ir gabentami neapsakomoms kančioms ir mirčiai.

Mane suémé 1941 m. birželio 16 d. Ukmergeje, nugabeno į Naująją Vilnią, igrūdo į prekinį vagoną, kuriame jau buvo anksčiau areštuoti Lietuvos karininkai, tarp jų ir div. gen. Z. Gerulaitis. Jį 1941 birželio 15 d. Vilniuje, atvykusį iš Varėnos poligono pasimatyti su šeima, einantį gatve, sučiupo du enkavēdistai, atvežę į Naująją Vilnią ir igrūdo į prekinį vagoną tarp kitų areštuotų karininkų.

Div. gen. Z. Gerulaitis gimė 1984 m. gruodžio 22 d. Vilkaviškio aps., Paežerių dvare. 1905 m. pradėjo mokytis Marijampolės gimnazijoje. Ją baigė Bobruiske, Minsko gubernijoje, ir pradėjo studijuoti Petrapilio universitete fiziką ir matematiką. 1916 m. mobilizuotas į Rusijos armiją, išsiustas į Petrapilio Vladimirovo karo mokyklą, kurią baigės paskirtas į 68-ąjį pėstininkų pulką. Vėliau perkeltas į 109-ąjį apsaugos pulką Čeliabinske.

Karjera

1917 m. prasidėjo lietuvių karių organizavimas į lietuvių batalionus. Z. Gerulaitis aktyviai įsitraukė į organizacinių darbų. Bolševikams išformavus lietuviškus batalionus, vyko į Lietuvą, tačiau Latvijoje vokiečių žandarų buvo suimtas ir nuvežtas į belaisvių stovyklą. 1918 m. spalio 18 d. paleistas į belaisvių stovyklas grido į Lietuvą, o lapkričio 10 d. išstojo savanoriu į besikuriančią Lietuvos kariuomenę. Vos tik užsiregistravus į Apsaugos komisijoje, jį su 25 savanoriais pasiuntė į Alytaus 1-ąjį pėstininkų pulką.

1919 m. kovo 5 d. paskelbtas pirmas naujokų šaukimas į kariuomenę. Pašauktus virus reikėjo apmokyti, paruošti kautynėms. Jų apmokymui 1919 m. balandžio 15 d. pradėtas formuoti 1-asis atsargos batalionas. Vadu paskirtas karininkas K. Žukas. Savo prisiminimuose jis rašo: "1919 m. gegužės 1 d. įkuriama atsargos batalioną atvyko karininkas Z. Gerulaitis (Konstantinas Žukas "Žvilgsnis į praeitį", 126 psl.). Ką tik grįžęs iš vokiečių nelais-

Divizijos generolas Zenonas Gerulaitis

vės. Išbadėjės, su nepasotinamu apetitu. Anarchistinių pažiūrų ir tokios pat išvaizdos: apšepęs, apdriskęs, vilkėjo trumpais kailinukais, kurių abži rankovės laikė keili siūlai, už vieno bato aulo visuomet turėdavo šaukštą, už kito – lūpinę armonikėlę" (ten pat, 133 psl.).

1919 m. rugpjūčio 29 d. Lietuvos kariuomenėje buvo paskelbtas Laipsnių įstatymas. Karininkas Z. Gerulaitis tapo kapitonu. 1920 m. rugpjūčio 1 d. perkeltas į 10-ąjį pėstininkų pulką bataliono vadu, kuriame kpt. Z. Gerulaitis už parodytą narsumą ir sumanų vadovavimą kautynėms apdovanotas Vyčio Kryžiaus 5-ojo laipsnio ordinu (St. Raštikis, IV t. 59 psl.).

Pasibaigus nepriklausomybės kovom, 1920 m. gruodžio 8 d. kpt. Z. Gerulaitis išsiunčiamas į Bruselio karo akademiją. Dar mokantis Karo akademijoje, 1922 m. sausio 6 d., jam suteiktas majoro laipsnis. 1925 m. vasario 1 d. baigus Karo akademiją suteiktas gen. štabo karininko vardas ir Z. Gerulaitis paskirtas kariuomenės štabo Operacijų sk. viršininko padėjėju bei Aukštųjų karininkų kursų karo istorijos dėstytoju. 1925 m. gegužės 15 d. jam suteiktas plk. leitenanto laipsnis, o spalio 30 d. paskirtas Operacijų skyriaus viršininku. Operacijų skyrius tvarkė karinių operacijų planus ir mokymą.

1926 m. susituokė su muzikos mokytoja Elena Pileikyte.

Pelnės daugybė apdovanojimų

Įgyti patyrimo vadovauti stambiem kariuomenės junginiams 1927 m. gegužės 20 d. paskirtas 1-ojo karo apygardos štabo viršininku ir rugpjūčio 1 d. jam suteiktas pulkininko laipsnis. 1927 m. gruodžio 30 d. paskirtas 2-ojo apyg. štabo viršininku, 1929 m. vasario 19 d. Kariuomenės štabo valdybos viršininku. 1931 m. gruodžio 22 d. suteiktas brig-

dos generolo laipsnis. 1934 m. birželio 21 d. išsiunčiamas į Prancūziją karo ataše pareigoms. Tai buvo kaip ir bausmė už tai, kad jis, artimiausias gen. Kubiliūno padėjėjas, galėjo žinoti apie ruošiamą sukilimą, bet nepranešė. Būdamas karo ataše baigė aukštuoju artilerijos kursus. 1937 m. atsauktas į Prancūzijos ir lapkričio 10 d. paskirtas Tiekiomo sk. viršininku.

Tiekimo sk. viršininko žinioje buvo ginklu sandėliai Kaune, Linkaičiuose, Tryškiuose ir kitur. Jis tvarkė ginklų išdavimą arba jų pakeitimą kariuomenės dalims. Jožinioje buvo visi mobilizacinių ištekliai.

1939 m. birželio 13 d. Prezidento aktu Nr. 823 jam suteiktas div. generolo laipsnis.

Divizijos generolas Z. Gerulaitis už labai naudingą Lietuvai darbą buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus 5-ojo laipsnio ordinu, Vytauto Didžiojo 3-iojo laipsnio ordinu, DLK Gedimino 3-iojo laipsnio ordinu, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Lietuvos nepriklausomybės medaliu, Saulių žvaigždės ordinu, Latvijos nepriklausomybės medaliu, Belgijos Leopoldo 2-ojo ir 4-ojo laipsnio ordinu, Karūnos 3-iojo laipsnio ordinu, Prancūzijos Garbės legiono 3-iojo ir 4-ojo laipsnių ordinu.

Lietuvos Vyriausybė div. gen. Z. Gerulaitį, kaip turintį gerą karinį išsilavinimą ir mokantį vokiečių, prancūzų, anglų, rusų kalbas, dažnai komandiruodavo į užsienių ginkluotės reikalais. Paskutinę jo komandiruotę į Latviją sovietų vyriausybė panaudojo kaip pretekstą apkaltinti Lietuvą, kad ji nesilaikė 1939 m. spalio 10 d. pasirašyto sutarties.

Tuometinis Kariuomenės ūkio inspektorius plk. V. Šliogeris "Karyje" 1974 m. Nr. 1 rašė: "Maskvos derybose Molotovas prikišo mūsų ministrių pirmininkui Merkiui, kad mes, Lietuva, "skolačivajem",

t.y. lipdome sajungą su Latvija ir Estija. Ko Lietuvos kariuomenės tiekimo viršininkas važinėjo į Latviją? Kam paskyrėm karą atstovą į Estiją? Ir kitokie priekaištai. Tas faktas toks: 1940 m. gegužės 6–9 dienomis (data iš mano tarnybos lapo) tiekimo viršininkas gen. Z. Gerulaitis ir aš, tuomet ūkio inspektorius, buvome komandiruotėje Rygoje ne tam, kad uždėtume vainiką ant Nežinomo kareivio kapo ir keletą kartų prie vaišių išsertume. Taip nebuvó. Tikslas – geriau susipažinti su Latvijos turimų karo išteklių tiekimo pajėgumu ir Rygos pramonės gamybiniu potencialu. Tuo tikslu lankėme ir apžiūrėjome atitinkamas didesnes įmones ir fabrikus. Turbūt sovietų žvalgyba šią dalyką buvo sužinojusi ir pranešé, kam privalejo."

Tolimoje Šiaurėje

Okupavus Lietuvą ir kuriant 29 teritorinį Raudonosios armijos korpusą div. gen. Z. Gerulaitis skiriamas to korpuso tiekimo viršininku. Tačiau okupantui div. gen. Z. Gerulaičio žinios ir patyrimas, kaip ir daugumos Lietuvos karininkų, buvo nereikalingos. Vykdant tautos naikinimą Naujojoje Vilnioje sugrūsti į prekinius vagonus Lietuvos karininkai baigiantis 1941 m. birželio 16 d. buvo išvežti į tolimąjį Šiaurę.

1941 m. rugpjūčio 10 d. atsidurėme netoli Šiaurės ašigaliai, Norilsko 7 ypatingojo režimo lageryje. Tai buvo mūsų kelionės pabaiga, mūsų kančių ir paniekinimo pradžia. 1941–1942 m. žiema mums buvo pati sunkiausia, daugeliui – paskutinė. Mes nebuvome prisitaikę prie žiaurios užpoliarinės gamtos. Buvome laikomi ne žmonėmis, net net galvijais, mes buvome niekas, skirtas sunaikinimui. Dirboome atvirame lauke be jokių poilsio dienų, kasdien po 10 ir daugiau valandų, kankinami bado, 40–50 laipsnių šaltynje, siaučiant baisioms pūgoms, aprengti senais sudėvėtais drabužiais, pro kuriuos Šiaurės vėjas prapūsavo kiaurai.

Komunistinė žmonių kančinimo ir naikinimo sistema buvo taip ištobulinta, kad mes, sveikata trykštantys 25–35 metų vyrai, per pusmetį tapome vos paeinanciais seneliais. Maždaug po metų likimas mane vėl suvedė su div. gen. Z. Gerulaičiu. 1942 m. vasarą į mūsų Dulkės (dim. majoro, mirusio 2004 m. vasario 1 d.

Vilniuje) brigadą atkėlė sunuskus, sunkiai bepaeinantį 48 metų "senelį". Tai buvo Lietuvos kariuomenės div. gen. Z. Gerulaitis. Brigadininkui kažkokiu būdu pavyko iškinanti darbų vykdytojų paskirti jį brigados tvarkdariu. Jo pareigos buvo nesunkios – brigadą aprūpinti virintu vandeniu. Vanduo ir anglis buvo čia pat, prie Dolgojo ezero. Be to, brigadininkui pavyko išsiderėti, kad nepaisant brigados išdirbio normų, jam būtų skiriamas pagrindinis maisto davinys ir 800 g duonos. Tačiau nusilpusiam žmonui patiklionė nuo lagerio iki darbo vietės – 5–6 km jau buvo sunkus darbas, reikalaujantis daug jėgų.

Brigadoje gen. Z. Gerulaitis sutiko gen. štabo plk. ltn. T. Kukta. Jiedu retkarčiais prisimindavo 1940 m. gegužės–birželio įvykius, tai, kad kariuomenės vadas div. gen. V. Vitkauskas visiškai nereagavo į gegužės mén. Valstybės gynimo komiteto priimtą sprendimą: sovietams puolant Lietuvą – gintis, nedavė jokių nurodymų dėl pasiruošimo gintis, nors 2-asis skyrius pateikdavo žinių apie sovietų kariuomenės koncentravimą prie Lietuvos sienos. Iki ultimatumo buvo dar daugiau kaip mėnuo. Per tą laiką galima buvo ne tik šaudmenis ir atsargas išdėstyti numatytuose rajonuose, bet ir kariuomenė papildyti, šaukiant atsarginius pakartotiniams apmokymui, nes kariuomenės sandėliuose buvo beveik 12 divizijų apmundiravimas ir ginkluotė. Kariuomenės vadas, užuot ruošęs kariuomenė krašto gynybai, dvi savaitės prieš ultimatumą kai kuriuos pulkus paliko be sunikijų kulkosvaidžių ir prieštankinių pabūklų. Tai jau buvo panašu į sabotažą.

Generolas retkarčiais prasitaravo, kad ateinančios žiemos neįšgyvensių ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetą (apie 200–250 km į rytus nuo Krasnojarsko). Tarp Norilsko kalinių vyrao nuomonė, kad Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dar nemiršta, bet dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis buvo jau per daug fiziškai nualintas prieš ateinančius žiemos neįšgyvencius ir jo svajonė buvo kaip nors pakliuti į Taišetas, į kurį siūdavo, "dokadiagas" (tuos, kurių dirbtis nebepajégia) – tai rojus, patyginus su Norilsko pragaru. Mūsų gydytojams pavyko jį įrašyti į Taišetą siunciamų "dokadiagų" sąrašą. Tačiau gen. Z. Gerulaitis

Močiutės pasakojimai

Nuo pat vaikystės močiutė pasakoja mums, savo vakaiciams, apie gyvenimą, partirtus džiaugsmus ir išgyventą liūdesį. Visada įdemiai klausomės ir susidomėjė vis prašome papasakoti daugiau. Manė labiausiai jaudina močiutės pasakojimai apie tą laiką, kai ji buvo ištremta į tolimą ir nesvetingą kraštą.

Močiutė Emilia Krivickaitė-Cirvinskienė gimė 1939 m. vasario 7 d. pasiturinčių ūkininkų Onos Misiūnaitės, g. 1903 m., ir Juozo Krivicko, g. 1887 m., šeimoje. Močiutė gimė ir augo Lietuvos šiaurėje esančiame Pasvalio r. Migonių kaime.

Krivickų šeima Migonių kaime, prie sraunios ir vandeningos Mūšos upės kranto, turėjo 32 ha žemės, tačiau po Antrojo pasaulinio karo jų šeima buvo „išbuožinta“. Dažis žemės – 12 ha buvo nacionalizuota ir atiduota valstiečiams, kurie, pasak atėmusių jų žemę, ją dirba. Daugumai gavusiųjų dirbamos žemės darbas buvo ne prie širdies. Kaip pasakoja močiutė, parastai jie dirbtini tingėdavo: vasarą, per patį darbymetį, pievose pasistatydavo žaiginius ir teisindamiesi, jog dirbtini yra pernelyg karšta, gulėdavo po jais ištisą dieną.

Nei močiutės tévai, nei jos sesuo Anelė Krivickaitė, g. 1935 m., nei pati močiutė niekada nevengė darbo. Jie mylėjo žemę, jos dovanas. Mylėjo savo tévynę.

Itraukti į sąrašus

Močiutės tévai, tikėdamiesi išvengti tremties, kurį laiką mokėjo labai didelius mokesčius ir netgi duodavo kyšių: lašinių ir alaus. Visgi prosenelis sužinojo, kad jų šeima įtraukta į tremiamųjų sąrašą. Jis apie tai pranešė šeimai ir paruošė šiek tiek maisto bei drabužių. Tuomet niekas negalėjo patikėti, jog vieną dieną jiems gali tekti palikti gimtuosius namus.

Lemtingą 1949 m. kovo 25-osios naktį sovietų kareiviai apsupo Krivickų sodybą. Vienas iš jų, mokėjės kalbėti lietuviškai, išsiveržė į namus ir paliepė visai šeimai keltis ir ruoštis kelionei. Močiutės tévelis tą naktį pasislėpė klojime tarp šiaudų. Prosenelis buvo nusprenčęs, kad jeigu jie norėsi išvežti jį tik vieną, tai jis nesirodytų kareiviai. Tačiau supratęs, jog išveža viša šeimą, pasidavė. Nebepastikėdamis juo kareiviai pasodino prosenelį gryčioje už stalo ir neleido pajudėti. Prosenele į maišus krovė drabužius ir maistą. Močiutė iš namų tepasiėmė „karmoną“ (taip buvo

vadinama siaura medinė užsegama dėžė, kurioje buvo sudėti mokykliniai sąsiuviniai ir vadovėliai).

Tą naktį turėjo būti suimta ir močiutės teta Verutė, Juozo Krivicko sesuo, gyvenusi kartu. Tačiau pabėgusi ir pasislėpusi kaimynų sodyboje ji išvengė tremties.

ko sodybą, esančią už Pasvalio. Joje buvo dar keletas šeimų iš Pasvalio apylinkių. Sudėmus į kiemą įvažiavo kariai sunkvežimiai ir visus tremiamuosius išvežė į Panevėžio geležinkelio stotį, kur jau stovėjo ešelonas. Keletas vagonus dar buvo prijungti prie traukinio iš Subačiaus, Gusto-

Irkutsko sr. Proletarkos kaime

Buvo pakinkyti du „padvaidai“ (pora arklių) ir į vežimą sukrauti daiktai. „Kai išvažiavome, buvo ankstus rytas ir aplinkui tyrojo tirštasis rūkas. Mačiau, kaip Mūšos vandenys plukdo ledo lytis, – pasakojo man močiutė. – Važiuojant per kaimą, mano mamaytė pradėjo giedoti. „Močiutė pravirko. Nubraukusi ašaras tėsė pasakojimą: „Ji šaukėsi pagalbos ir rėkė iš visų jėgų...“

Lydimi sovietų kareivių Krivickai buvo nuvežti Palio-

Nuotr. iš asmeninio archyvo nių, kitų stočių. Žmonės buvo suvaryti į gyvulinius vagonus. Traukinį sudarė 50–55 vagonai.

Vagone, kuriame važiavo močiutė, buvo šešios ar septynios šeimos: Krivickų, Matuzų, Ūsų ir keletas kitų.

Mano prosenelialai, keturiolikos metų močiutės sesuo ir dešimties sulaukus močiutė keleriemis metams turėjo palikti namus ir išvažiuoti į svetimą ir nepažistamą kraštą.

Kelionė

Visą kelionę vagono durys buvo užrakintos. Langai – aklinai užkalti. Tik per sienų plėšlius žmonės galėjo stebeti aplinką, kelią, kuriuo jie buvo vežami.

Tremiamiesiems buvo paaskirti komendantai. Traukiniui sustojus pasikrauti kuro, sutepti ratus, žmonės būdavo išeidižiami į lauką. Komendantai juos aklai stebėdavo.

Kelionė į Irkutsko sritys Taišeto rajoną truko dvi savaites. Išlaipinti Jurtos stotyje išsikrovė daiktus ant pasnigto gatvės. Močiutė prisimena, kaip jiems, išvargusiems po ilgos ir sunkios kelionės, visą naktį teko miegoti ant sniego: „Oras buvo žvarbus ir be vėjo, o ant mūsų krito purios, sausos snaigės. Jaučiau, kaip jos tirpsta ant mano veido.“ Buvo labai sunku, bet reikėjo pradėti naują gyvenimą.

Ryte į stotį atėjo kolūkio pirminkas. Jis rinkosi šeimas, kurias norėtų priimti į kolūkį. Krivickų šeima buvo paskirta į Proletarką – kaimą, esantį už 12 km nuo Jurtos stoties. Teko keliauti roges, traukiomis jaučių. Nusilpę ir išvargę jaučiai roges tempė létai ir sunkiai, vis griuvo ir kėlėsi.

Naujas gyvenimas

Trims lietuvių šeimoms buvo paskirtas 15 kvadratinį metrų namelis. Kartu su močiutės šeima apsigyveno penkių asmenų Matuzų ir dviejų asmenų Ūsų šeimos. Lovų nebuvvo, tad prie vienos ir kitos sienos jie susikalė lentinius gultus. Namelyje buvo geležinė krosnelė, ant kurios virdavo valgį. Iš šalimais esančio miško, supusio visą kaimą, šeimos parsinešdavo malką.

Proletarkos kaimelyje, prieš pradedant į jį tremti, tegyveno viena šeima. Vėliau kaimas vis didėjo. Daugumą gyventojų sudarė rusai, buvo ir ukrainiečių, baltarusių, vokiečių iš Pavolgio, lietuvių.

Įsikūrus „naujuose namuose“, proseneliams teko dirbtini kolūkyje. Prosenelis prižiūrėjo avis.

Močiutė prisimena vieną nemalonų atsitikimą. Vienu laiku avelės buvo pradėjusios dvėsti. Ištyrus, kad gyvuliai nuodijami, proseneliui buvo grasinta kalėjimu. Tik vėliau paaiškėjo, kad vienas vokietis, susipykės su kolūkio pirminku, galbūt kerštaudamas, išdavė vienai moteriai nuodą, kuriuos ji supylė į girdomą vandenį.

Močiutė laiko veltui neleido. Vasarą su vaikais eida-

vo uogauti. Prisirinkę pilnus virdulius mėlyną, 12 kilometrų eidavo į Jurtos stotį uogas parduoti. Vaikai prisirinkdavo ir maumedžio sakę, kuriuos kramtydavo lyg kramtomają gumą.

Močiutei ir jos seseriai paūgėjus, prosenelis vesdavosi dukteris kartu ganyti avij. Joms šis darbas nepatiko, nes dienos atrodė labai ilgos. Beganydami jie rasdavo grybų. Susikurdavo miške laužą, išsi-kepdavo ir pasigardžiuodami juos suvalgydavo.

I mokyklą

Močiutė ir jos sesuo į mokyklą Rusijoje pradėjo eiti 1950 m. rudenį. Močiutę paaskyrė į antrą klasę, nors Lietuvoje jau buvo bebaigianti trečią skyrių. Iš pradžių mokytis buvo sunku. Močiutė visiškai nemokėjo rusų kalbos. Ji pasakoja, jog mokytoja pakabindavo paveikslą ant lentos ir liepdavo į aprašyti. Močiutė nemokėjo rusiškos abécélės, tad rašydavo lietuviškomis raidėmis... Vėliau, pramokus rusų kalbos, mokytis sekėsi daug geriau.

Baigusi keturias klasses močiutė pradėjo lankytį septynmetę mokyklą Polčeremchovo kaime. Mokykla nuo namų buvo nutolusi 15 kilometrų. Abi seserys apsigyveno bendrabutyje šalia mokyklos. Pasibaigus šeštadienio pamokoms, pavakare, močiutė ir keletas kitų vaikų, gyvenusių tame pačiame kaime, grįdavo namo. Namus nuo mokyklos skyrė didelis miškas. Dažnai keliais būdavo užpustytas. Miško taku vaikai eidavo vorele. Nė vienas iš jų nenorėjo būti pirmas arba paskutinis, nes visi biijojo žvérių. Vaikai garsiai šukaliodavo, kad jų neužpultų meškos ar vilkai.

Troško grįžti į téviškę

Močiutės šeima užsiaugindavo šiek tiek daržovių, nes prie namų turėjo nedidelį darželį. Retkarčiais jie gaudavo siuntinių iš Lietuvos. Juose dažniausiai būdavo lašinių. Visi labai mėgo paspirlintus lašinius su bulvėmis.

1953 m. Krivickų šeima išsikėlė gyventi į naują nedidelį namuką. Ten apsigyveno tik jų šeima. Prie namo buvo pastatytas tvartelis, kuriame jie pradėjo laikyti kelias ožkas ir vištą. Žiemą, užėjus dideliems šalčiams, vištą ir ką tik gimusių ožiukus Krivickai laikydavo kambaryje. Močiutė pamena, kaip ožiukai visur lipdavo – ant suolo, ant stalo – ir kaip jiems, vaikams, būdavo smagu žiūrėti.

(keliamas į 15 psl.)

2006 m. gruodžio 21 d.

Vilius Burbulys

1921-2006

Dar prieš vėlyvą gruodžio aušrą, iki pajuodę Lietuvos laukai vaduoja iš nakties tamsos, kraštovaizdį atgaivina tūkstančiai žiburėlių, išsižebiančiu vienkiemiu ir gyvenviečių namų languose. Sišvieselių jūra – akivaizdus įrodymas, kad Lietuvos kaimai gyvi, bunda kasdieninei darbo dieinai. I bendrą džiaugsmu rūpescių srautą dešimtmečius savosios sodybos šviesa prisdėdavo ir pasipriešinimo kovą dalyvis Vilius

Burbulys. Aldonas ir Vilius Burbulių namai buvo tie, iš kurių nuolat skrido dvasinė šiluma. Giminaitis ar kaimynas bėdai ištikus dieną naktį galėjo kreiptis paramos.

Jautrumą artimui Vilius paveldėjo iš tėvo Martyno, plačiai žinomo ir gerbiamu žmogaus. Daug padėjės kitiems V. Burbulys, metų naštost slegiamas, nesiekė lengvata. „Nereikia“, – pasakė lapkričio pradžioje, kai giminaičiai pasiūlė iškilmingai paminėti garbingą 85-ajį gimtadienį.

Pro memoria

Niekas nenujautė, kad po mėnesio giminės, kaimynai ir pažystami susirinks palydėti Amžinojo poilsio į Dirvonakių.

LPKTB Biržų skyrius

Močiutės pasakojimai

(atkelta iš 14 psl.)

Žiemos Irkutskė buvo neįprastai šaltos. Žmonės dažniausiai rengdavosi šimtasiūlėmis, apsiaudavo veltinius.

Kiekvieną vakarą močiutės šeima mesdavosi, prašyda vo Dievo sveikatos ir ištvermės. Visa širdimi jie laukė dienos, kada galės sugrįžti į téviškę.

1953 m. kovo 5 d. susirinkusiems į mokyklą mokiniams buvo liepta išsirikiuoti kordoriuje. Taip vaikus mokytojai sustatydavo norėdami kažką pranešti, dažniausiai per šventes. Tačiau šikart vaikai pamatė verkiančius mokytojus ir direktorių. Močiutė pamaena, kad ir jি verkusi, nors nesupratusi, kodėl visi verkia. Mokytojai aiškino: „Mirė mūsų vadas, mūsų tévas“. Nepilnamečiams iki 16 metų buvo leista grįžti į téviškę.

Namie

Močiutė, palikusi Rusijoje tévus ir seserį, 1953 m. lapkritį išvyko į Lietuvą. Sugrįžo namo, kur dar tebegyveno teta. 1958 m. gegužės 20 d. grįžo ir močiutės sesuo Anelė. Buvusi puiki mokinė, šviesaus ir blaivaus proto, namus ji pasiekė aptemusia samone... Nežinia, ar ji nepakelė sunkios ke-

lionės, kurią teko nukeliauti viškai vienai, ar dėl sunkių gyvenimo sąlygų tremtyje.

Mažiau nei po mėnesio, 1958 m. birželio 18 d., išvykti į tévynę leidimą gavo ir močiutės tėvai. Juozas Krivickas mirė 1963 m., sulaukęs 76 metų amžiaus. Ona Krivickienė mirė 1991 m. balandį, sulaukusui garbaus 88 metų amžiaus.

Šiuo metu mano močiutė ir jos vyras, mano šenelis, Steponas Čirvinskas, gyvena tame pačiaime Migonių kaime, 1997 m. nusipirktoje sodyboje. Ilgus metus pragyvenę Panevėžyje, jie sugrįžo į téviškę, į kaimą, iš kurio abu kilę.

Meilė tévynei, meilė savo artimui, meilė darbui ir gilus tikėjimas. Nežmoniškose kančiose juos stiprino atkakumas, ryžtas, darbštumas ir kantrybė. Kiekvienas iš mūsų galime tiek daug pasimokyti iš šių žmonių, atskirtų nuo savo krašto, artimųjų, nuo viso, kas brangū. Ištremtuju širdyse degė viltis, jie patyrė nemumaldomą tévynės ilgesį. Daugeliui iš jų likimas buvo negailestingas – jie nebesugrįžo. Mes visada juos prisiminime su didele pagarba...

Ema KVIĘCINSKAITĖ,
Kauno Šilainių vid. mokyklos moksleivė

Užjaučiame

Mirus Gintautui BŪGAI, Švedijos piliečiui, padėjusiam Juozui Lukšai-Daumantui, per „geležinę uždangą“ pasiekusiam ir gyvensiam užsienyje, nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTBS pirmininkas
Antanas Lukša,
LPKTBS valdyba

Gruodžio 26 d. LPKTBS Kėdainių filialas ir TS Kėdainių skyrius kviečia paminėti 60-ąsias Labūnavos bokšto kautynių metines. 12 val. šv. Mišios Labūnavos Dievo Apvaizdos bažnyčioje: 13 val. susikaupimo valanda prie bokšto. KASP karių saliutas. 14 val. prisiminimų popietė Labūnavos kultūros namuose. Mokinį rašinių ir piešinių konkursu „Laisvės kovų ir netekčių istorija“ nugalėtojų apdovanojimas, piešinių paroda. Vyrų choro „Skliautai“ koncertas.

Gruodžio 29 d. (penktadienį) 14 val. LPKTBS būstinių salėje (Laisvės al. 39, Kaunas) LPKTBS Kauno filialas rengia Tremtinių Kalėdų vakarę. Vaišinsimės atsineštomis vaišėmis.

Malonai kviečiame dalyvauti.

Renkami istoriniai duomenys

Vilniaus miesto vyriausiasis policijos komisariatas steigia policijos informacinių kabinetą. Kurdamis jo ekspoziciją siekiame išprasminti policijos institucijos pokyčių procesą, istorinių kultūrinių tradicių bei profesinių vertybų tēstinumą ir perimamumą, norime gerinti policijos įvaizdį ir prevencinę veiklą, stiprinti policijos ir visuomenės tarpusavio supratimą ir sąveiką. Policijos informacinių kabineto kūrėjus domina prieškario Lietuvos policijos istorija.

Igyvendindami minėtus siekius prašome galinčiuosius suteikti minėto turinio informaciją kreiptis į Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato Organizacinio skyriaus Viešųjų ryšių poskyrio specialistą Kęstučią Bagdoną adresu: Birželio 23-iosios g. 10, Vilnius, arba tel. 8 686 66423.

Nuoširdžiai dékojame.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė,Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTBS puslapis interne: http://www.lpkts.lt
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Offsetinė spauda 4 sp. lankai. Tiražas 3950. Užs. Nr.

Kaina 2,40 Lt

ILSEKITES RAMYBEJE

Valerija Jančienė

1923-2003

Gimė Utenos aps. Juknėnų k. 1948 m. su tévais buvo išvežta į Sibirą, Irkutsko sritį. Tremtyje praleido 10 m. Ten sukūrė šeimą. 1958 m. grįžo į tévynę. 1968 m. atvyko į Klaipédą ir iki gyvenimo pabaigos gyveno Melnragėje. Užaugino du vaikus. Valerija buvo šviesios sielos, nuoširdus, nepaprasto gerumo ir išmintingas žmogus. Sunkiausiais gyvenimo momentais nestokojo optimizmo, humoro jausmo.

Užjaučiame dukterį ir sūnų.

LPKTBS Klaipėdos filialas

Stasys Liorančas

1930-2006

1948 m. tévai išvežti į Centralnyj Chazaną, Zimos r., Irkutsko sr. Stasiui su seserimi Brone pasisekė slapta pasitraukti. 1951 m. abu saugumiečių buvo sulaikyti ir ištremti į Krasnojarsko kr. Į Lietuvą sugrįžo 1958 m. Ąpsigyveno Tauragėje, sukurė šeimą. Su žmona Birute užaugino dukterį.

Palaidotas Tauragės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Birutę ir dukterį Eligiją.

LPKTBS Tauragės filialas

Zofija Jankauskaitė

1923-2006

Gimė ir augo Milaičių k., Gaurės valsč., Tauragės aps., vidutinių ūkininkų šeimoje. 1948 m. šeima buvo ištremta į Sibirą. Ten Zofija dirbo prie geležinkelio. Sibire, Centralnyj Chazano kapinėse, palaidojo mamą. 1959 m. Zofija su tévu grįžo į Lietuvą. Gyveno Tauragėje. Buvo LPKTBS ir TS narė.

Palaidota Gaurės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame broli, giminaitę Levutę, kuri rūpinosi Zofija, artimuosius.

LPKTBS Tauragės skyrius

Stepas Kerinas

1930-2006

Gimė ir augo Šilalės valsč., Laukuvos sen. vidutinių ūkininkų šeimoje. 1951 m. baigė Švėkšnos vidurinę mokyklą ir mokytoju kursus. Dirbo mokytoju Šilalės r. Varsėdžių mokykloje. Tais pačiais metais buvo suimtas ir su visa šeima ištremtas į Krasnojarsko kr. Nazarovo r. 1958 m. tremtyje vedė tremtinę Marytę ir tais pačiais metais grįžo į Lietuvą. Lietuvoje neleido prisiregistravoti. Vėliau mokėsi Kauno politechnikumė. Dirbo statybos inžineriumi Šilalės, vėliau – Tauragės statybos ir remonto bare. Buvo aktyvus Sajūdžio dalyvis, LPKTBS Tauragės sk. tarybos narys. Dainavo „Tremtinio“ chore. Padėjo įrengti kovų ir kancių istorijos muziejų.

Palaidotas Tauragės kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Marytę, gimines ir artimuosius.

LPKTBS Tauragės filialas

Mykolas Rumčikas-Rimkevičius

1910-2006

Gimė Prastovių k., Šeduvo valsč., Panevėžio aps., eigulio šeimoje. 1951 m. iš Šiaulių kartu su žmona ir dvejų metų sūneliu ištremtas į Krasnojarsko kr. Bolšaja Murtos r. Bartato kaimą. Dirbo traktorininku, vėliau – buhalteriu mašinų traktorių stotyje. Į Lietuvą grįžo 1958 m., apsigyveno Šiauliouose. Dirbo miškų pramonės ūkyje ekonomistu. Nuo 1966 m. buvo LPKTBS Šiaulių sk. narys.

Palaidotas Šiaulių Ginkūnų tremtinų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų, artimuosius.

LPKTBS Šiaulių filialas

